

Ο ΑΓΙΟΣ ΚΥΡΙΛΛΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ ΚΑΙ Η Δ΄ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ

Τῆς 27 'Ιουνίου 444, μετὰ τριάκοντα δύο ἐτῶν ἔνδοξον ἀρχιερατείας, ἦς τὸ μεγαλύτερον καὶ σπουδαιότερον μέρος κατέχουσιν οἱ ἀγῶνες κατὰ τοῦ Νεστοριανισμοῦ, ἐτελεύτησε τὸν βίον ὁ Κύριλλος, Πάπας Ἀλεξανδρείας. Τοιαύτην δὲ εἶχε καταλάβει ἐν τῇ συνειδήσει τῆς Ἐκκλησίας θέσιν, ὥστε ἅμα τῷ θανάτῳ αὐτοῦ ἐτιμήθη ὡς ἅγιος.

Ἦδη ὁ Λέων α΄. Ρώμης (440—461) ὠνόμαζεν αὐτὸν «ἅγιον» καὶ «μακάριον» ὁ δὲ Θεοδώρητος Κύρου, γράφων πρὸς τὸν διάδοχον τοῦ Κυρίλλου Διόσκορον (444—451) ἀπεκάλει ὡσαύτως αὐτὸν «μακάριον»¹. Τρία ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἁγ. Κυρίλλου συντάσσων ὁ Θεοδώρητος τὸν «Ἐρανοιστὴν» ἔτασσε τὸν Κύριλλον μεταξὺ τῶν Πατέρων καὶ τῶν «μεγάλων φωστήρων τῆς οἰκουμένης» ἵνα δεῖξῃ ὅτι ὁ Κύριλλος ἐδίδασκε δύο φύσεις ἐν Χριστῷ². Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ΚΠόλεως Ἀνατόλιος (449—458) ἐν τῇ Δ΄ Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ ἀπεκάλεσε τὸν Κύριλλον «μακαριώτατον καὶ ἅγιον»³, ὁ Μάξιμος Ἀντιοχείας (449—455) «ἀγιώτατον»⁴. Ἐν τῇ αὐτῇ Συνόδῳ οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Λέοντος Ρώμης εἶπον «ἐπὶ τοῦ τῆς ἀγίας μνήμης Κυρίλλου»⁵, καὶ οἱ Αἰγύπτιοι Ἐπίσκοποι «ὁ ἐν ἀγίοις πατῆρ ἡμῶν Κύριλλος», «ὁ ὁσίας μνήμης πατῆρ ἡμῶν καὶ Ἐπίσκοπος», «ὁ ἐν ἀγίοις πατῆρ ἡμῶν καὶ Ἐπίσκοπος Κυρίλλος»⁶, ὁμοίως καὶ οἱ λοιποὶ τῆς μόλις ἐπτὰ ἔτη μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ συνεληθούσης Οἰκουμενικῆς ἐκείνης Συνόδου Πατέρες.

Ἀλλὰ πρὸ τῆς συγκλήσεως αὐτῆς καὶ κατ' αὐτὴν περιάκουστον εἶχεν ἀποβεῖ τὸ μέγα ὄνομα τοῦ ἁγίου Κυρίλλου.

Ὁ δογματικὸς ὄρος τῆς ἐνώσεως τοῦ 433, ὃν ὑπέγραψαν ὅτε Κύριλλος Ἀλεξανδρείας καὶ ὁ Ἰωάννης Ἀντιοχείας μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν

1. Πατρ. Μ. (=Πατρολογία Migne ἑλληνικὴ σειρά) 83, 1272-3. Ὁμοίως καὶ ἐν τῇ Δ΄ Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ, ὡς περαιτέρω θὰ ἴδωμεν.

2. Πατρ. Μ. 83, 212-213.

3. Mansi (=Joh. Dom, Mansi, Sanctorum Conciliorum nova et amplissima Collectio) VII, 9.

4. Mansi, VII, 12.

5. Mansi, VII, 12.

6. Mansi, VII, 632. 689.

«Ἀνατολικῶν» Ἐπισκόπων, ἀπέβη σημεῖον ἀντιλεγόμενον. Ζῶντος ἔτι τοῦ ἁγ. Κυρίλλου, ἠκούσθησαν ζωηραὶ διαμαρτυρίαι κατ' αὐτοῦ, ἀναγκασθέντος νὰ ἐξηγήσῃ διὰ μακρῶν τὴν ἀληθῆ ἔννοιαν τῆς ἐν τῷ ὄρῳ τῆς ἐνώσεως ἐκτεθείσης διδασκαλίας. Ἀλλ' ὡσαύτως διαμαρτυρίαι ἠκούσθησαν καὶ κατὰ τοῦ Ἰωάννου Ἀντιοχείας καὶ τῶν λοιπῶν Ἀνατολικῶν, τῶν ὑπογραψάντων τὸν ὄρον τῆς ἐνώσεως. Ἐκ τῶν ἄκρων τῶν ἐκατέρωθεν διαμαρτυρομένων ἐμορφώθησαν τὸ μὲν οἱ πρόδρομοι τοῦ Μονοφυσιτισμοῦ τὸ δὲ οἱ ἀδιάλλακτοι Νεστοριανοί, οἵτινες καὶ ἀπεσχίσθησαν τῆς Ἐκκλησίας.

Οἱ τοῦ Μονοφυσιτισμοῦ πρόδρομοι κατηγοροῦν τοῦ ἁγ. Κυρίλλου, διότι διὰ τοῦ ὄρου τῆς ἐνώσεως παρεδέχθη οὗτος δύο φύσεις ἐν Χριστῷ. ἦτοι τὴν νεστοριανικὴν πλάνην, ὡς ἐξαρχακήριζον τὴν παραδοχὴν δύο φύσεων, «Ἐπιλαμβάνονται τινες, ἔγραψεν ὁ ἁγ. Κύριλλος, τῆς ἐκθέσεως, ἧς πεποιήνται οἱ Ἀνατολικοὶ καὶ φασὶ Διατὶ δύο φύσεις ὀνομαζόντων αὐτῶν ἠνέσχετο ἢ καὶ ἐπήρσεν ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας»¹; Ἀπαντῶν ἀνέπτυσε τὴν διδασκαλίαν ὅτι ἡ παραδοχὴ δύο φύσεων δὲν σημαίνει ἄρνησιν τῆς ἐν ἐνὶ προσώπῳ ἐνώσεως αὐτῶν, «δύο μὲν φύσεις ἠνώσθαι, φάμεν, μετὰ δὲ γε τὴν ἔνωσιν ὡς ἀνηρημένης ἤδη τῆς εἰς δύο διατομῆς, μίαν εἶναι πιστεύομεν τὴν τοῦ Υἱοῦ φύσιν, ὡς ἐνός, πλὴν ἐνανθρωπήσαντος καὶ σεσαρκωμένου»². Ἡ ἀνθρωπίνη φύσις μετὰ τὴν ἔνωσιν αὐτῆς μετὰ τῆς θείας φύσεως εἰς τὸ ἐν πρόσωπον τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ, ἀπέβη φύσις αὐτοῦ, δὲν ὑφίστατο καθ' ἑαυτήν, δὲν ἦτο ἰδιοὑπόστατος. Ἐντεῦθεν ὁ ἁγ. Κύριλλος, μεταχειριζόμενος φρασεολογίαν συνήθη καὶ οἰκείαν εἰς τοὺς τέως ὁμόφρονάς αὐτῷ καὶ φίλους, προσέθετεν εἰς τ' ἄνωτέρω «οὐ γὰρ Θεὸς καὶ ἄνθρωπος (τ. ἔ. δύο πρόσωπα) συνελθόντες ἀπετέλεσαν ἓνα Χριστόν, ἀλλ' ὡς ἔφην ἡδη, Θεὸς ὢν ὁ Λόγος, παραπλησίως ἡμῖν μετέσχεν αἵματος καὶ σαρκός, ἵνα Θεὸς ἐνανθρωπήσας νοῆται καὶ τὴν ἡμετέραν σάρκα λαβὼν καὶ ἰδίαν αὐτὴν ποιησάμενος»³. Πρὸς περαιτέρω διασάφησιν τῆς ἀληθείας ὅτι ἡ διδασκαλία περὶ δύο φύσεων ἐν Χριστῷ δὲν προάγει τὴν ἔννοιαν, καθ' ἣν ἔπαθεν ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων ὁ κεχωρισμένος ἀπὸ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος, καὶ ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ οὐδαμῶς ὤκειώθη τὰ παθήματα αὐτοῦ, ἔλεγεν «Ἔστι μὲν γὰρ ὁμολογουμένως ἀπαθὲς τὸ θεῖον καὶ ἀνέπιφρον παντελῶς... Ἐπειδὴ δὲ ὁ μο-

1. Πατρ. Μ. 77, 225.

2. Πατρ. Μ. 77, 192-193.

3. Πατρ. Μ. 77, 275.

νογενῆς τοῦ Θεοῦ Λόγου, σῶμα λαβὼν ἐκ τῆς ἁγίας καὶ Θεοτόκου Παρθένου, καὶ, ὡς ἔφην ἤδη πλειστάκις, ἴδιον αὐτὸ ποιησάμενος, ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν προσκεκόμικεν εἰς ὁσμὴν εὐωδίας τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ, ὡς ἄμωμον ἱερεῖον, ταύτη τοι καὶ ὑπομῆναι λέγεται πρὸς ἡμῶν τὰ εἰς τὴν σάρκα αὐτοῦ γεγονότα... Οὐκοῦν ἐπειδήπερ ἐνανθρωπήσας ἦν ὁ Θεὸς Λόγος, μετένηκε μὲν ἀπαθῆς θεϊκῶς, οἰκειούμενος δὲ ἀναγκαιῶς τὰ τῆς ἑαυτοῦ σαρκός, παθεῖν λέγεται τὰ κατὰ σάρκα, καίτοι τοῦ παθεῖν ἀπίραστος ὢν, καθὼ νοεῖται Θεός»¹.

Δυστυχῶς οἱ πρὸς τὸν Μονοφυσισμὸν βλέποντες δὲ ἱκανοποιοῦντο ἐκ τοιούτων ἐξηγήσεων τοῦ ἁγ. Κυρίλλου, ἐθεώρουν δὲ τὸν ὄρον τῆς ἐνώσεως τοῦ 433 ὡς στίγμα ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησιαστικῇ δρασίῃ αὐτοῦ. Ἄμα δὲ τῷ θανάτῳ αὐτοῦ, ἐξεδηλώθη φανερὰ ἡ ἐχθρότης πρὸς τὸν ὄρον τῆς ἐνώσεως καὶ ἡ διαστροφὴ τῆς διδασκαλίας τοῦ ἁγ. Κυρίλλου. Ἰσχυρίσθησαν οἱ Μονοφυσῖται ὅτι παρ' αὐτῷ δὲν ὑπάρχει διδασκαλία περὶ δύο φύσεων, ἐποίησαντο δὲ ἰδίως χρῆσιν τῶν πλαστωνύμων συγγραμμάτων τοῦ Ἀπολλιναρίου, ὡς εἶδομεν. Ὁ γέρον ἀρχιμανδρίτης Εὐτυχῆς, ὁ συνεργασθεὶς μετὰ τοῦ ἁγ. Κυρίλλου ἐναντίον τοῦ Νεστοριανισμοῦ, κατέστησε τὰ συγγραμμάτα ταῦτα πηγὴν τῆς πεπλανημένης αὐτοῦ διδασκαλίας, ἣν ἐξήτει νὰ ἐνισχύῃ καὶ διὰ τοῦ κύρους τοῦ Μ. Ἀθανασίου καὶ τοῦ ἁγ. Κυρίλλου. Ὑπέρμαχος τῆς αἰρετικῆς μονοφυσικῆς διδασκαλίας παρέστη εἰς μέσον αὐτὸς ὁ διάδοχος τοῦ ἁγ. Κυρίλλου Διόσκορος, ὅστις, δὲν συνεμερίζετο μὲν πάσας τὰς πλάνας τοῦ Εὐτυχοῦς, ἀλλὰ προδήλως ὑπῆρξεν ἀντίθετος πρὸς τὸν ὄρον τῆς ἐνώσεως τοῦ 433. Ὁ δὲ Θεοδώγητος Κύρου, ὁ ἄλλοτε ἀντίπαλος τοῦ ἁγ. Κυρίλλου, πρὸς ἀπόκρουσιν τοῦ Μονοφυσισμοῦ, συγγράφας περὶ τὸ 447 τὸν «Ἐρανιστὴν», ὡς εἶπομεν, ἐστηρίχθη καὶ ἐπὶ τῶν συγγραμμάτων τοῦ Κυρίλλου, ὁρθῶς ἀποδίδων τὴν περὶ δύο φύσεων διδασκαλίαν αὐτοῦ.

Τῷ 446 θανόντα τὸν Πρόκλον ΚΠόλεως διεδέχθη ὁ Φλαβιανὸς (446-449) ὑπέρμαχος τοῦ ὄρου τῆς ἐνώσεως τοῦ 433 καὶ θεολογῶν κατὰ τὸν Κύριλλον Ἀλεξανδρείας. Ὁ Φλαβιανὸς παρεδέχετο τὸν Θεὸν Λόγον «ἐκ δύο φύσεων, ἐν μιᾷ ὑποστάσει καὶ ἐν ἐνὶ προσώπῳ», ἐπαναλαμβάνων λέξεις καὶ φράσεις τοῦ Κυρίλλου. Λέγων «ἐκ δύο φύσεων», ἐνόει, κατὰ τὸν Κύριλλον, ὅτι ὁ Θεὸς Λόγος παρέμεινεν μετὰ τὴν ἐνσάρκωσιν οὐχὶ ἐν μιᾷ, ἀλλ' «ἐν δύο φύσει», «Καὶ μίαν μὲν, ἔλεγε, τοῦ Θεοῦ Λόγον φύσιν, σεσαρκωμένην μὲν τοι καὶ ἐνανθρω-

1. Πατρ. Μ. 77, 261-264.

πήσασαν λέγειν οὐκ ἀρνούμεθα, διὰ τὸ ἐξ ἀμφοῖν ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν εἶναι τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν»¹.

Ταῦτα ἔλεγε καὶ ὁ ἅγ. Κύριλλος, ἀλλ' ὅμως ὁ Εὐτυχῆς κατήγγειλε τὸν Φλαβιανὸν ὡς αἰρετικὸν Νεστοριανόν. Τῇ 1 Ἰουνίου 448 ὁ Ρώμης Λέων ἀπήντησεν εἰς ἐπιστολὴν τοῦ «Εὐτυχοῦς ἡγουμένου ΚΠόλεως», ἐπαινῶν μὲν τὸν ζῆλον αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, λέγων δὲ ὅτι θὰ μεριμνήσῃ περὶ τῶν καταγγελλομένων, ἀφοῦ προηγουμένως ἐπακριβῶς πληροφορηθεῖ².

Ἄλλ' ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Εὐσέβιος Δορυλαίου κατήγγειλε τὸν Εὐτυχῆ εἰς τὴν ἐν ΚΠόλει συνελθοῦσαν τῇ 8 Νοεμβρίου 448 Ἐνδημοῦσαν Σύνοδον», ἐν ἣ ἀπεδείχθη ἡ μονοφυσικὴ κακοδοξία τοῦ Εὐτυχοῦς, καθαιρεθέντος τῆς ἱερωσύνης καὶ στερηθέντος τῆς ἡγουμενείας τοῦ οὐτινος προῖστατο Μοναστηρίου³. Ὁ Εὐτυχῆς δὲν ἐδέχετο τὴν διδασκαλίαν τοῦ ἁγ. Κυρίλλου, καθ' ἣν ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἦτο μὲν ἐκ δύο φύσεων πρὸ τῆς ἐνώσεως, ἦτοι τῆς ἐνσαρκώσεως, ἀλλὰ παρέμεινε καὶ ἐν δυσὶ φύσεσι μετὰ τὴν ἐνωσιν, ἐδόξαζε δέ, ὅτι μετὰ τὴν ἐνωσιν μία ὑπελείφθη ἐν αὐτῷ φύσις⁴. Τοιαύτη δοξασία, ὡς εἶδομεν, ἦτο ἀντίθετος οὐχὶ μόνον πρὸς τὴν πεπλανημένην τοῦ Νεστορίου ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν ὀρθόδοξον τοῦ ἁγ. Κυρίλλου διδασκαλίαν, τὴν περιφνημον δὲ φράσιν «μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου ἑσαρκωμένη» μετεχειρίζετο ὁ Εὐτυχῆς ἄνευ τῆς τελευταίας λέξεως «ἑσαρκωμένη»⁵.

Ὁ Εὐτυχῆς καταδικασθεὶς ὑπὸ τῆς Ἐνδημούσης Συνόδου ἐποιήσατο ἔφρσιν εἰς τὰς Συνόδους Ρώμης, Ἀλεξανδρείας καὶ Ἱεροσολύμων, πρὸς δὲ τὸν Ρώμης Λέοντα διεβιβάσθη καὶ σχετικὴ ἐπιστολὴ τοῦ Βασιλέως Θεοδοσίου β' ὑπὲρ τοῦ Εὐτυχοῦς. Ὁ Λέων, ἀπήντησε μὲν τῇ 18 Φεβρουαρίου 449 πρὸς τὸν Βασιλέα, ἔγραψε δὲ τῇ 21 Μαΐου τοῦ αὐτοῦ ἔτους καὶ πρὸς τὸν Φλαβιανόν, ζητῶν πληροφορίας περὶ τοῦ

1. Mansi, VI, 540, 541.

2. Mansi, VI, 1014.

3. Mansi, VI, 748—752.

4. Mansi, VI, 744.

5. Ὁ Βασίλειος Σελευκείας ἐν τῇ ἐν Ἐφέσῳ Συνόδῳ τοῦ 449 παρετήρει πρὸς αὐτὸν «Ἐὰν μίαν φύσιν εἴπῃς ἀπολελυμένως μετὰ τὴν ἐνωσιν, σύγχυσιν λέγεις καὶ σύγκρασιν· ἐόν μόντοι γε προσθῆς ἑσαρκωμένην καὶ ἐνανθρωπήσασαν, καὶ νοήσης· παραπλησίως τῷ μακαριωτάτῳ Κυρίλλῳ, τὴν σάρκωσιν καὶ τὴν ἐνανθρώπησιν, τὰ αὐτὰ λέγεις ἡμῖν· δῆλον γὰρ ὅτι ἄλλο μὲν τι ἐστὶν ἡ θεότης αὐτοῦ ἢ ἐκ τοῦ Πατρὸς, ἄλλο δὲ ἡ ἀνθρωπότης ἢ ἐκ τῆς μητρὸς». Mansi, IV, 637.

ὑποκινηθέντος ὑπὸ τοῦ Εὐτυχοῦς ζητήματος¹. Πράγματι ὁ Φλαβιανὸς ἐξέθηκε λεπτομερῶς τὰ κατὰ τὸ ζήτημα, συναποστείλας καὶ τὰ Πρακτικὰ τῆς Ἐνδημούσης Συνόδου.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Βασιλεὺς συνεκάλεσεν ἐν Ἐφέσῳ νέαν Σύνοδον, γράψας πρὸς τὸν Ἀλεξανδρείας Διώσκορον τῇ 30 Μαρτίου 449 ὅπως μεταβῆ εἰς Ἐφεσον μετὰ δέκα μητροπολιτῶν καὶ δέκα ἐπισκόπων, τῶν ἱκανωτέρων². Τοιαύτη διαταγὴ διεβιβάσθη καὶ πρὸς τοὺς λοιποὺς Προέδρους τῶν Ἐκκλησιῶν, ὡς καὶ πρὸς τὸν Ρώμης, ὅστις ἐκαλεῖτο προσωπικῶς. Ἀλλὰ μὴ δυνηθεὶς νὰ μεταβῆ προσωπικῶς ὁ Λέων ἀπέστειλεν ἀντιπροσώπους. Βεβαιωθεὶς δ' ἐκ τῶν πληροφοριῶν τοῦ Φλαβιανοῦ καὶ τῶν Πρακτικῶν τῆς Ἐνδημούσης Συνόδου ὅτι ὁ Εὐτυχὴς περιέπεσεν εἰς δεινὴν αἰρετικὴν πλάνην ἔγραψε τῇ 13 Ἰουνίου 449 τὴν περίφημον δογματικὴν ἐπιστολὴν («Τόμον») πρὸς Φλαβιανόν, τὴν ἀρχομένην διὰ τῶν λέξεων «Lectis dilectionis»³, ἐν ἣ ἐξέθετε τὴν χριστολογικὴν διδασκαλίαν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν συγγραμμάτων τοῦ ἁγ. Κυρίλλου καὶ δὴ τοῦ ὅρου τῆς ἐνώσεως τοῦ 433.

Τῆς ἐπιστολῆς ταύτης τοῦ Λέοντος τὰ σπουδαιότερα σημεῖα ἔχουσιν ὡς ἐξῆς ἐν τῇ ἑλληνικῇ μεταφράσει:

«Σωζομένης τῆς ἰδιότητος ἑκατέρας φύσεως καὶ εἰς ἓν πρόσωπον συνιούσης, ἀνελήφθη ὑπὸ μὲν τῆς θεότητος ἢ ταπεινότητος, ὑπὸ δὲ τῆς δυνάμεως τὸ ἀδύνατον, ὑπὸ τοῦ ἀθανάτου τὸ θνητόν, ἢ θεία φύσις ἠνώθη τῇ φύσει τῇ παθητῇ, ἵνα τοῦτο διὴ τὸ ταῖς ἡμετέραις λάσειν ὑπάρχον ἀρμόδιον, εἰς καὶ ὁ αὐτὸς ὑπάρχων μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἄνθρωπος Χριστὸς Ἰησοῦς καὶ ἀποθνήσκων ἐκ τοῦ ἐνὸς δυνηθῆ καὶ τελευτᾷ ἐκ τοῦ ἐτέρου μὴ δυνηθῆ. Ἐν ἀκεραία τοιγαροῦν ἀληθοῦς ἀνθρώπου καὶ τελεία φύσει Θεὸς ἀληθῆς ἐτέχθη, ὅλος ἐν τοῖς ἑαυτοῦ καὶ ὅλος ἐν τοῖς ἡμῶν . . . προσέλαβε δούλου μορφήν διχα οὖπου τινὸς ἁμαρτήματος· καὶ τὸ ἀνθρώπινον αὔξων καὶ τὸ θεῖον οὐ μειῶν . . . Τοιγαροῦν ὅς μόνων ἐν μορφῇ Θεοῦ πεποίηκε τὸν ἄνθρωπον, αὐτὸς ἐν μορφῇ δούλου γέγονεν ἄνθρωπος· φυλάττει γὰρ ἑκατέρα φύσις ἀνελλίπῶς τὴν ἑαυτῆς ἰδιότητα καὶ ὥσπερ οὐκ ἀναρρεῖ τὴν τοῦ δούλου μορφήν ἢ μορφήν τοῦ Θεοῦ, οὕτως τὴν τοῦ Θεοῦ μορφήν ἢ τοῦ δούλου μορφήν οὐκ ἐμείωσεν . . . Προσέρχεται τοίνυν εἰς τὸ ταπεινὸν τοῦτο τοῦ κόσμου ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ θρόνου κατα-

1. Mansi, V, 1359.

2. Mansi, VI, 588—589.

3. Mansi, V, 1360 ἐξ.

βαίνων και ἀπὸ τῆς πατρικῆς δόξης οὐκ ἀφιστάμενος, καινῇ τῇ τάξει καινῇ τῇ γεννήσει γεννώμενος . . . οὐ μὴν ἐπειδήπερ ἐν τῷ δεσπότῃ Ἰησοῦ Χριστῷ, τῷ τεχθέντῃ ἐκ τῆς γαστροῦς τῆς Παρθένου θαυμαστή τις ἐστὶν ἡ γέννησις, διὰ τοῦτο ἡμῖν οὐκ ἡ φύσις ὁμοία· ὁ γὰρ ὢν Θεὸς ἀληθῆς αὐτὸς ἐστὶ και ἀνθρώπος ἀληθῆς . . . ἐν ὅσῳ τὸ συναμφοτέρον μετ' ἀλλήλων ἐστὶ και τοῦ ἀνθρώπου τὸ ταπεινὸν και τῆς θεότητος τὸ μέγεθος . . . ἐνεργεῖ γὰρ ἑκατέρα μορφή μετὰ τῆς θατέρου κοινωνίας ὅπερ ἴδιον ἔσχηκε, τοῦ μὲν Λόγου κατεργαζομένου τοῦθ' ὅπερ ἐστὶ τοῦ Λόγου, τοῦ δὲ σώματος ἐκτελοῦντος ὅπερ ἐστὶ τοῦ σώματος . . . εἷς γὰρ και ὁ αὐτὸς ἀληθῆς Υἱὸς τε Θεοῦ και ἀληθῶς υἱὸς ἀνθρώπου τυγχάνει . . . Διὰ ταύτην τοίνυν τοῦ προσώπου τὴν ἔνωσιν τὴν ἐν ἑκατέρῳ φύσει νοεῖσθαι ὀφείλουσαν και Υἱὸν ἀναγινώσκωμεν (=ἐν ταῖς Γραφαῖς) ἀνθρώπου κατεληλυθῆναι ἐξ οὐρανοῦ· ὁπότε ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τὸ σῶμα ἐξ αὐτῆς τῆς Παρθένου ἐξ ἧς ἐτέχθη, προσέλαβεν· και πάλιν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ σταυρωθεὶς λέγεται και ταφεὶς ὁπότε ταῦτα οὐκ ἐν αὐτῇ θεότητι, ἐν ἧ μονογενῆς και συναϊδίου και ὁμοουσιός ἐστὶ τῷ Πατρὶ, ἀλλ' ἐν τῇ ἀσθενείᾳ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ὑπομείνηκε...».

Κατὰ τὴν ὀρθὴν διδασκαλίαν ταύτην τοῦ Λέοντος Ρώμης παρίσταται ἡ ἀνθρωπίνη φύσις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐν αὐτῷ ἐνεργοῦσα, ζῶσα, θνήσκουσα, ἀνισταμένη. Ἄλλ' ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι συνάμα και Θεός. Τέλειος ἀνθρώπος μετ' ἀληθοῦς προσωπικῆς και πλήρους ζωῆς, ἀλλὰ και τέλειος Θεός. Ἡ θεία φύσις διατηρεῖ και ἐκδηλοῖ πάσας αὐτῆς τὰς ιδιότητες. Συνενοὶ δὲ τὰς δύο φύσεις ἡ ἐνότης τοῦ προσώπου. *Unus et idem, unum et alium* (τὸ τοῦ Γρηγορίου Θεολόγου: «ἄλλο μὲν και ἄλλο τὰ ἐξ ὧν ὁ Σωτήρ, οὐκ ἄλλος δὲ και ἄλλος»). Ὁ Λέων ἀπηχῶν τὴν διδασκαλίαν τοῦ ἁγ. Κυρίλλου, ἀρμονικῶς ἐν τοῖς ἀνωτέρω και δι' ἐπιτυχιστάτων και ζωηροτάτων ἔκφρασεων διετύπωσε τὴν ὀρθόδοξον διδασκαλίαν περὶ τῆς ἐνότητος τοῦ προσώπου και τῶν δύο φύσεων τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη τοῦ Λέοντος πρὸς τὸν Φλαβιανὸν δὲν ἀνεγνώσθη ἐν τῇ ἐν Ἐφέσῳ τῇ 1 Αὐγούστου 449 συνελθούσῃ ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Διοσκόρου Ἀλεξανδρείας Συνόδῳ, ἥτις διεβोधθη ὡς «ληστρική»¹ διὰ τὰς βιαιότητας αὐτῆς². Κατεδικάσθη ἐν αὐτῇ ἡ διδασκα-

1) *Latrocinium Ephesinum*, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Λέοντος Ρώμης, *Mansi*, VI, 138.

2) Τὰ Πρακτικὰ αὐτῆς παρὰ *Mansi* VI, 593 ἐξ. Συριακὴ μετάφρασις τῶν Πρακτικῶν ἐν κώδικι τοῦ στ'. εὑρέθη και ἐδημοσιεύθη μετὰ Γαλλικῆς

λία περὶ «δύο φύσεων» ἐπεδοκιμάσθη δὲ ἡ περὶ «μιας φύσεως» διδασκαλία τοῦ Εὐτυχοῦς. Καὶ ἠθωώθη μὲν οὗτος, καθηρέθησαν δὲ ὁ Φλαβιανὸς ΚΠόλεως, Δόμνος Ἀντιοχείας, Ἰβας Ἐδέσσης, Θεοδόρητος Κύρου καὶ Εὐσέβιος Δορυλαίου. Ἐκατὸν τριάκοντα πέντε Ἐπίσκοποι, ὑπὸ τὴν βίαν τοῦ Διοσκόρου, υπέγραψαν τὰς ἀποφάσεις ταύτας, ἃς ἔσπευσε νὰ κυρώσῃ ὁ Βασιλεὺς¹. Ὁ Φλαβιανὸς καὶ ὁ Εὐσέβιος ἀπαχθέντες εἰς ἔξορίαν διεμαρτυρήθησαν πρὸς τὸν Ρώμῃ, ἀλλὰ μετὰ μικρὸν ὁ Φλαβιανὸς ἀπέθανε². Τῇ 29 Σεπτεμβρίου 449 ὁ Λέων συνεκρότησεν ἐν Ρώμῃ σύνοδον, ἣτις κατεδίκασε τὰ ἐν Ἐφέσῳ γενόμενα καὶ τῇ 13 Ὀκτωβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἀπηύθυνε πρὸς τὸν Βασιλέα δύο διαμαρτυρίας. Τοιαῦται διαμαρτυρία ἠκούοντο ἀπανταχόθεν, συνημερίζετο δὲ πάντως αὐτὰς καὶ ὁ νέος Ἀρχιεπίσκοπος ΚΠόλεως Ἀνατόλιος, καίτοι οὗτος προήρχετο ἐκ τοῦ Κλήρου τῆς Ἀλεξανδρείας³. Ὁ Ρώμῃ Λέων ἔγραψε πρὸς αὐτόν, διὰ δύο Ἐπισκόπων καὶ δύο Πρεσβυτέρων Ρωμαίων, ὅτι ἐμελλεν ν'ἀναγνωρίσῃ αὐτὸν ἐὰν ἀπεδέχετο ὡς πρὸς τὴν διδασκαλίαν περὶ ἐνσαρκώσεως τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Κυρίλλου «Καταφλυαροῦσαι» καὶ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἐπιστολὴν πρὸς Φλαβιανόν.

Ἄλλ' ὀριστικὴν μεταβολὴν εἰς τὴν πορείαν τῶν γεγονότων ἐπήνεγκεν ὁ θάνατος τοῦ Βασιλέως Θεοδοσίου β' (28 Ἰουλίου 450) καὶ ἡ μετάβασις τῆς ἀρχῆς εἰς τὴν πρεσβυτέραν αὐτοῦ ἀδελφὴν Πουλχερίαν, συζευχθεῖσαν τὸν στρατηγὸν Μαρκιανόν (450-457). Σύνοδος ἐν ΚΠόλει συνελθούσα κατὰ Νοέμβριον τοῦ 450, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Ἀνατολίου κατεδίκασε τὸν Εὐτυχή καὶ τοὺς ὁμόφρονάς αὐτοῦ, υπέγραψε δὲ τὴν πρὸς Φλαβιανόν ἐπιστολὴν τοῦ Λέοντος. Ὁ Βασιλεὺς Μαρκιανός, παρὰ τὰς ἀντιρροήσεις τοῦ Λέοντος Ρώμῃ, διὰ Διατάγματος τῆς

μεταφράσεως ὑπὸ P. Martin, Les actes du brigandage d'Éphèse, Paris 1876 καὶ μετ' Ἀγγλικῆς μεταφράσεως ὑπὸ F. Perry, The second synod of Ephesus, Dartford, 1881. Προβλ. Hefele-Leclercq, Histoire des Conciles II, 1, σ. 555 ἐξ.

1. Mansi, VII, 495 ἐξ.

2. Αἱ εἰδήσεις περὶ «φόνου» ἢ «σφαγῆς» τοῦ Φλαβιανοῦ ὑπὸ τοῦ Διοσκόρου ἢ ὑπὸ τοῦ Βαρσοῦμᾶ (Θεοφάνους, Χρονογραφία, ed. de Boor I, 100) ὀφείλονται εἰς τὴν παρεξήγησιν τῶν λέξεων «φόνος» καὶ «σφαγή», ὧν χρῆσις ἐγένετο ἐν τοῖς Πρακτικοῖς τῆς Δ' Οἰκουμ. Συνόδου καὶ αἰτινες σημαίνουσι τὸν πνευματικὸν φόνον, τὴν καθαιρέσιν.

3. Ὁ Ἀνατόλιος ἦτο ἀποκρισιάρχης τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας, ἐν ΚΠόλει. Κατὰ τινα ἀπίθανον πληροφορίαν τοῦ Θεοδώρου Ἀναγνώστου (Πατρ. Μ. 86, 217) τῆς χειροτονίας τοῦ Ἀνατολίου ὡς Ἀρχιεπισκόπου ΚΠόλεως μετέσχε καὶ ὁ Ἀλεξανδρεὺς Διόσκορος.

17 Μαΐου 451 συνεκάλεσε τὴν Δ'. Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, συνελθοῦσαν οὐχὶ τῇ 1 Σεπτεμβρίου ἐν Νικαία, ὡς ὠρίσθη, ἀλλὰ τῇ 8 Ὀκτωβρίου 451 ἐν Χαλκηδόνι.

Ἡ Σύνοδος αὕτη κατὰ τὰς πρώτας αὐτῆς συνεδριάσεις ἠσχολήθη περὶ τὴν δίκην τοῦ Διοσκοῦρου Ἀλεξανδρείας καὶ τῆς ἐν Ἐφέσῳ ὑπ' αὐτὸν Συνόδου, κατεδίκασε δὲ αὐτόν, ὡς ἀπειθήσαντα¹. Δὲν εἶχεν ἐξετασθεῖ εἰσεῖτι τὸ δογματικὸν ζήτημα, ἀλλ' ὁ Διόσκορος ἔλαβεν ἀφορμὴν ἵνα δηλώσῃ ὅτι δὲν ἠσπάζετο τὰς παραδοξολογίας τοῦ ἀρχιμανδρίτου Εὐτυχοῦς, καὶ ἰσχυρίσθη ὅτι παρεδέχετο «μὴν φύσιν» συμφῶνως τῇ διδασκαλίᾳ τοῦ ἁγ. Κυρίλλου. προσέθηκε δὲ «οὔτε σύγχυσιν λέγομεν, οὔτε τομὴν οὔτε τροπὴν ἀνάθεμα τῷ λέγοντι σύγχυσιν, ἢ τροπὴν ἢ ἀνάγκασιν»². Μετὰ δυσκολίας ἐγένετο δεκτὸς ἐν τῇ Συνόδῳ ὁ Θεοδώρητος Κύρου ὅστις καὶ ἀνεθεμάτισε ρητῶς τὸν Νεστόριον³, ὡς καὶ ὁ Ἰβας Ἐδέσσης, ὅστις ἀνεθεμάτισεν οὐ μόνον τὸν Νεστόριον, ἀλλὰ καὶ τὸν Εὐτυχῆ⁴.

Τὸ κύριον ἔργον τῆς Συνόδου ὑπῆρξε τὸ δογματικόν, περὶ ὃ ἠσχολήθη κυρίως κατὰ τὰς συνεδρίας τῆς 10 (β'), τῆς 17 (δ') καὶ τῆς 22 Ὀκτωβρίου, (ε') καθ' ἃς διαρκῶς ἠκούετο τὸ μέγα ὄνομα τοῦ ἁγ. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας.

Κατὰ τὴν β' συνεδρίαν τῆς 10 Ὀκτωβρίου ἀνεγνώσθησαν τὸ Σύμβολον Νικαίας—ΚΠόλεως καὶ αἱ δύο ἐπιστολαὶ τοῦ ἁγ. Κυρίλλου «Καταφλυαροῦσι» καὶ «Εὐφρανέσθωσαν», ἠκούσθησαν δὲ ἰδίως ἐκ μέρους τῶν Ἐπισκόπων τοῦ Ἰλλυρικοῦ αἱ ἐκβολαὶ «Ὅτως πιστεύομεν ὡς Κύριλλος, Κυρίλλον αἰωνία ἢ μνήμη»⁵. Ὁ Θεοδώρητος Κύρου, ἵνα μὴ παρεξηγηθῇ ἴσως, εἶπεν «ἀνάθεμα τῷ λέγοντι δύο υἱούς· ἓνα γὰρ υἶόν προσκυνοῦμεν, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν μονογενῆ». Τότε πάντες οἱ Ἐπίσκοποι ἐβόησαν «ἡμεῖς ὡς Κύριλλος πιστεύομεν» οὕτως ἐπιστεύσαμεν, οὕτω πιστεύομεν»⁶. Τὰ αὐτὰ ἐβεβαίωσαν καὶ οἱ Αἰγύπτιοι καὶ αὐτὸς ὁ Διόσκορος, εὐρισκόμενος ἔτι ἐν τῇ Συνόδῳ. Ἀναγνωσθεῖσης τῆς ὁμολογίας τοῦ Φλαβιανοῦ ΚΠόλεως ἡ Σύνοδος διεπίστωσεν ὅτι «ὁ τῆς μακαρίας μνήμης Φλαβιανὸς συ-

1. Mansi, VI, 1048.

2. Mansi, VI, 676-677.

3. Mansi, VII, 189.

4. Mansi, VII, 268-69.

5. Mansi, VI, 673.

6. Αὐτόθι.

νοῦ δὲ διελάλησε τῷ τῆς μακαρίας μνήμης Κυρίλλου¹. Ὁ ἅγιος Κύριλλος ἦτο ὁ γνώμων τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. Ἡ ἀνωτέρω δὲ διαπίστωση ὑπῆρξε τόσον ζωηρὰ ὥστε ὁ Ἰουβενάλιος Ἱεροσολύμων μετὰ τῶν Παλαισινῶν Ἐπισκόπων, ἐγκατέλιπε τὴν παρὰ τὸν Διόσκορον θέσιν καὶ μετέστη πρὸς τὴν τῶν ὀρθοδόξων, ἐνθουσιωδῶς χαιρετισθεὶς ὑπ' αὐτῶν. Τὸ αὐτὸ ἔπραξε καὶ ὁ Πέτρος Κορίνθου, πεισθεὶς ὅτι ὁ Φλαβιανὸς διδάσκει τὰ τοῦ Κυρίλλου, χαρακτηριστικῶς δ' ἐχαιρέτισεν αὐτὸν ἡ Σύνοδος εἰποῦσα «Ὁ Πέτρος τὰ Πέτρου φρονεῖ ὀρθόδοξε καλῶς ἤλθε»². Ὁμοίως καὶ οἱ ἐκ Μακεδονίας καὶ Κρήτης καὶ πλεῖστοι ἄλλοι Ἐπίσκοποι. Τοιαύτην δύναμιν ἔσκει τὸ κύρος τοῦ ἁγ. Κυρίλλου.

Μετὰ δὲ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς πρὸς Φλαβιανὸν ἐπιστολῆς τοῦ Λέοντος ἠκούσθησαν αἱ ἐκβολῆσεις «*Ἀὐτὴ ἡ πίστις τῶν Πατέρων*» *αὐτὴ ἡ πίστις τῶν Ἀποστόλων* πάντες οὕτω πιστεύομεν οἱ ὀρθόδοξοι οὕτω πιστεύουσιν ἀνάθεμα τῷ μὴ οὕτως πιστεύοντι. Πέτρος διὰ Λέοντος ταῦτα ἐξεφώνησεν οἱ Ἀπόστολοι οὕτως ἐδίδαξαν εὐσεβῶς καὶ ἀληθῶς Λέων ἐδίδαξε Κυρίλλου αἰωνία ἡ μνήμη Λέων καὶ Κύριλλος ὁμοίως ἐδίδαξαν...*αὐτὴ ἡ πίστις τῶν Πατέρων*»³. Ἡ πλειονότης τῶν Ἐπισκόπων ἐφαίνετο ἀποδεχομένη τὴν ὀρθοδοξίαν τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Λέοντος, καλύπτουσα αὐτὴν διὰ τοῦ κύρους τοῦ Κυρίλλου. Ἄλλ' οἱ Παλαιστινοὶ καὶ δὴ οἱ ὑποκείμενοι ὑπὸ τὴν ἀνωτέραν πνευματικὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Λέοντος Ρώμης Ἰλλυριεῖς Ἐπίσκοποι, οἵτινες μετὰ τοῦ Ἰουβενάλιου Ἱεροσολύμων εἶχον μεταβεῖ εἰς τὴν ἀντίθετον πρὸς τὸν Διόσκορον πλευρὰν τῶν Ἐπισκόπων ἐν τῇ Συνόδῳ, μετὰ τὴν ἀναγνώρισιν τῆς ὀρθοδοξίας τῆς ἐκθέσεως πίστεως τοῦ Φλαβιανοῦ, ἐξέφρασαν ἀμφιβολίας περὶ τῆς ὀρθοδοξίας ὠρισμένων σημείων τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Λέοντος. Εἶναι λίαν χαρακτηριστικὴ ἡ στάσις τῶν Ἐπισκόπων τούτων, δηλοῦσα ὅτι εἶχον ἀνεξαρτησίαν φρονήματος καὶ ὅτι δὲν ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ φρονῶσι καὶ πρεσβεύωσιν ὅ,τι ἐφρόνει καὶ ἐπρέσβευεν ὁ Ἐπίσκοπος Ρώμης. Ἐξέφρασαν ἀμφιβολίας περὶ τοῦ ὀρθοδόξου φρονήματος τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης, ἐπομένως καὶ ἐν τῇ Συνόδῳ δὲν ἐπεκράτει γνώμη ὅτι κατ' ἀρχὴν πᾶν ὅ,τι ἐδίδασκεν ὁ Ρώμης, ἐν τῇ ἰδιότητι αὐτοῦ ὡς Ἐπίσκοπος Ρώμης, ἦτο ὀρθὸν καὶ ὅτι ἐπομένως οἱ Ἰλλυριεῖς καὶ οἱ Παλαιστινοὶ Ἐπίσκοποι ἦσαν λογικῶς ἀσυνεπεῖς. Τούναντίον αἱ ἐνστάσεις τούτων ἐλήφθησαν ὑπὸ σα-

1. Mansi, VI, 680.

2. Mansi, VI, 681.

3. Mansi, VI, 972.

βαρὰν ἔποιψιν καὶ ἐδέησε ν' ἀρθῶσι διὰ παραπομπῆς εἰς ὅμοια χωρία καὶ εἰς ἐκφράσεις τοῦ ἀγ. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ὀρθότητος τῶν ὑπὸ κρίσιν χωρίων τῆς πρὸς Φλαβιανὸν ἐπιστολῆς τοῦ Λέοντος. Ἐπομένως τὸ κῆρος τοῦ Κυρίλλου ἀνεγνωρίσθη ἀνώτερον τοῦ τοῦ Λέοντος.

Τρία κυρίως χωρία τῆς ἐπιστολῆς τούτου ἐθεωρήθησαν ἐπιλήψιμα, καὶ τῶν μὲν δύο τὰ παράλληλα χωρία ἐκ τῶν συγγραμμάτων τοῦ ἀγ. Κυρίλλου ὑπέδειξε ὁ ἀρχιδιάκονος τῆς Ἐκκλησίας ΚΠόλεως Ἀέτιος, τοῦ δὲ τρίτου ὁ Θεοδώρητος Κύρου. Ἔχουσι δὲ ταῦτα ὡς ἑξῆς :

Λέων

α) «Καὶ πρὸς τὸ χρεωστούμενον ὄφλημα τῆς ἡμετέρας φύσεως ἐκτιθῆναι, ἡ θεία φύσις ἠνώθη τῇ φύσει τῇ παθητῇ, ἵνα τοῦτο δὴ τὸ ταῖς ἡμετέροις λάσσειν ὑπάρχον ἀρμόδιον, ὃ εἰς καὶ ὁ αὐτὸς ὢν μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ἀνθρώπος Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ ἀποθνήσκειν ἐκ τοῦ ἐνὸς δυνηθῆ καὶ τελευτᾶν ἐκ τοῦ ἐτέρου μὴ δυνηθῆ».

β) «Ἐνεργεῖ γὰρ ἑκατέρω μετ' ἑκάστου κοινωνίας ὅπερ ἴδιον ἔσχηκε, τοῦ μὲν Λόγου κατεργαζομένου ταῦθ' ὅπερ ἔστι τοῦ Λόγου, τοῦ δὲ σώματος ἐκτελοῦντος ὅπερ ἔστι τοῦ σώματος καὶ τὸ μὲν αὐτὸ διαλαμβάνει τοῖς θιαύμασι, τὸ δὲ ταῖς ἕβρεσιν ὑποπέτωκεν».

γ) «Εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἐν τῷ δεσπότη Ἰησοῦ Χριστῷ τοῦ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου ἐν ὑπάρχει πρόσωπον, ὅμως ἕτερόν ἐστιν ἐκεῖνο, ἐξ οὗ ἐν ἑκατέρῳ κοινόν ἐστι τὸ τῆς

Κύριλλος

α) «Ἐπειδὴ δὲ πάλιν, τὸ ἴδιον αὐτοῦ σῶμα, χάριτι Θεοῦ, καθάφησιν ὁ Ἀπόστολος, ὑπὲρ παντὸς ἐγεύσατο θανάτου, λέγεται παθεῖν αὐτὸς τὸν ὑπὲρ ἡμῶν θάνατον, οὐχ ὡς εἰς πείραν ἐλθὼν θανάτου, τό γε ἦκον εἰς τὴν αὐτοῦ φύσιν, ἀποπληξία γὰρ τὸ λέγειν τοῦτο ἢ φρονεῖν· ἀλλ' ὅτι καθάπερ ἔφην ἀρετίως, ἡ σὰρξ αὐτοῦ ἐγεύσατο θανάτου»¹.

β) «Αἱ μὲν εἰσι τῶν φωνῶν ὅτι μάλιστα θεοπροπεῖς, αἱ δὲ οὕτω πάλιν ἀνθρωποπροπεῖς, αἱ δὲ μέσην τινὰ τάξιν ἔχουσιν, ἐμφανίζουσαι τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, Θεὸν ὄντα καὶ ἀνθρώπον ὁμοῦ ἐν ταῦτῳ»².

γ) «Καὶ γενόμενον ἀνθρώπον καὶ οὐ μεθέντα τὸ ἴδιον μεμένηκε γὰρ ὅπερ ἦν. Νοεῖται δὲ πάντως καὶ ἕτερον ἐν ἑτέρῳ τὸ κατοικοῦν· τοῦτέστιν ἡ θεία φύ-

1. Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς «Καταφλυαροῦσι» Πατρ. Μ. 77, 48.

2. Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς πρὸς Ἀκάκιον Μελιτηνῆς Πατρ. Μ. 77, 196.

Λέων

Κύριλλος

ὑβρεως και ἕτερον ἐξ οὗ κοινὸν τὸ τῆς δόξης καθέστηκεν. Ἐξ ἡμῶν μὲν γὰρ ἐστὶν αὐτῷ ἡ ἐλάσσων τοῦ Πατρὸς ἀνθρωπότης, ἀπὸ δὲ τοῦ Πατρὸς ἐστὶν αὐτοῦ ἡ μετὰ τοῦ Πατρὸς ἴση θεότης.

αἱς ἐν τοῖς ἀνθρωπίνους¹.

Ἐκ τῆς ἀντιβολῆς ταύτης ἐδείχθη ὅτι ὁ Λέων συμφέρει τῷ Κυρίλλῳ. Εἰς ὄμως Ἐπίσκοπος, ὁ Ἀττικὸς Νικοπόλεως (τοῦ Ἰλλυρικῶ) παρεκάλεσε ν' ἀναγνώσθῃ καὶ ἡ πρὸς τὸν Νεστόριον ἐπιστολὴ τοῦ Κυρίλλου «*Τοῦ Σιωτήρος*» ἡ περιέχουσα τὰ «ιβ' κεφάλαια», ἅτινα ὄφειλε νὰ ὑπογράψῃ ὁ Νεστόριος, ἀλλὰ δὲν ὑπέγραψε². Προφανῶς ὁ Ἀττικὸς ἐζήτηε τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐπιστολῆς ταύτης, διότι ἐν αὐτῇ δὲν ἐγένετο σαφῆς διάκρισις τῶν ρήσεων τῆς Ἀγ. Γραφῆς περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς ταπεινάς καὶ ὑψηλάς, τὰς μὲν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην τὰς δὲ εἰς τὴν θεϊαν φύσιν ἀναφερομένας, ἐνῶ ἐν τῇ Ἐπιστολῇ «*Ἐθφρανεσθῶσαν*» ἐγένετο σαφεστέρα ἡ διάκρισις αὕτη. Ὁ Ἀττικὸς ἐξηκολούθηε ν' ἀμφιβάλῃ περὶ τῆς ὀρθοδοξίας τῆς πρὸς Φλαβιανὸν ἐπιστολῆς τοῦ Λέοντος Ρώμης. Ὅθεν ἐζήτησε προθεσμίαν πρὸς μελέτην τοῦ ζητήματος, τὴν γνώμην δὲ αὐτοῦ ἠσπάσθησαν καὶ ἄλλοι Ἐπίσκοποι. Τούτου ἕνεκα ἀνεβλήθη ἡ περαιτέρω ἀνάγνωσις κειμένων, παρεσχέθη δὲ προθεσμία πέντε ἡμερῶν, καθ' ἃς οἱ ἀμφιβάλοντες ἠδύναντο νὰ ζητήσωσι διασαφήσεις παρὰ τοῦ Ἀνατολίου ΚΠόλεως ἢ παρὰ τῶν προσώπων, ἅτινα οὗτος ἐμελλε νὰ ὑποδείξῃ³.

Κατὰ τὴν ἐφεξῆς συνεδρίαν 17ην Ὀκτωβρίου, μετὰ τὴν ἀνωτέρω ἐξέτασιν, πάντες οἱ Ἐπίσκοποι ἀπεδέχθησαν τὴν πρὸς Φλαβιανὸν ἐπι-

1. Ἐκ τοῦ συγγράμματος τοῦ ἁγ. Κυρίλλου «Περὶ ἐνανθρωπήσεως τοῦ Μονογενοῦς», ὅπερ τὸ πλεῖστον διεσώθη ἐν λατινικῇ μεταφράσει τοῦ Μαρίου Μερκάτορος ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «*Scholia de incarnat'ase Unigeniti*» (Πατρ. Μ. lat, 48, 1005 ἐξ. καὶ τῆς ἑλληνικῆς σειρᾶς Πατρ. Μ. 75, 1369 ἐξ). Τὸ ὑπὸ τοῦ Θεοδορητοῦ προσαχθὲν χωρίον σώζεται ἐν μέρει λατινιστὶ ἐν μέρει δὲ ἑλληνιστὶ, ἔχον ὡς ἐξῆς «*Factum autem ipsum etiam carmen, et in nobis inhabitasse, evangelista commemorat, ut utruque comprobaret, et factum fuisse hominem, et suum non perdidisse: mansit enim quod erat. Noeitur γὰρ πάντως, ὡς ἕτερον ἐν ἑτέρῳ, τὸ κατοικοῦν, τοῦτ' ἐστὶν ἡ θεία φύσις ἐν ἀνθρωπότητι καὶ οὐ παθοῦσα φερμὸν ἢ ἀνάχυσίν τινα καὶ μετὰστασιν τὴν εἰς ὅπερ οὐκ ἦν*» Πατρ. Μ. 75, 1397.

2. Mansi, VI, 973.

3. Mansi, VI, 973-975.

στολήν τοῦ Λέοντος, διότι εὗρον αὐτὴν σύμφωνον πρὸς τὸ Σύμβολον Νικαίας—ΚΠόλεως καὶ πρὸς τὰς ἐπιστολάς τοῦ Κυρίλλου¹. Σημειούμενον μόνον τὴν δήλωσιν τοῦ Θεοδωρήτου Κύρου «*Θεοδώρητος ὁ ἐδλαβέσταιτος ἐπίσκοπος Κύρου εἶπε συνάδει ἢ ἐπιστολὴ τοῦ ἀγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τοῦ κυρίου Λέοντος τῆ ἐν Νικαίᾳ ἐκτεθείση πίστει παρὰ τῶν ἀγίων καὶ μακαρίων πατέρων καὶ τῶ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκτεθέντι τῶν ὄν*». συμβόλω τῆς πίστεως καὶ ταῖς ἐπιστολαῖς τοῦ μακαρίου Κυρίλλου² καὶ ἀποδεξάμενος τὴν προορηθεῖσαν ἐπιστολὴν *δπέγραψα*»³. Οἱ Ἰλλυριεῖς καὶ Παλαιστινοὶ ἐπίσκοποι διὰ πλείονων δικαιολογήσαντες τὴν ψῆφον αὐτῶν ἐδήλωσαν ὅτι ἐκ τῆς μελέτης τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Λέοντος καὶ τῆς ἀντιβολῆς αὐτῆς πρὸς τὸ Σύμβολον Νικαίας—ΚΠόλεως καὶ πρὸς τὰς ἐπιστολάς τοῦ Κυρίλλου, πρὸς δὲ καὶ ἐκ τῶν παρασχεθεῖσῶν ὑπὸ τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Λέοντος ἐξηγήσεων ἐπέισθησαν ὅτι οὗτοι ἀναθεματίζουσι πάντα ἄνθρωπον «*διῦστῶντα τῆς θεότητος τὴν σάρκα τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἢν ἤνωσεν ἑαυτῷ ἀπὸ τῆς ἀγίας Πιρθένης Μαρίας τῆς Θεοτόκου καὶ μὴ τὰ θεοπρεπῆ καὶ ἀνθρωπρεπῆ αὐτοῦ εἶναι λέγοντα ἀσυγχύτως καὶ ἀτρέπτως καὶ ἀδαιρέτως*»³, ὅτι «*οὐδένα λέγουσι μερισμὸν ἐπὶ τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀλλ' ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν Κύριον τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ*»⁴. Οἱ Ἰλλυριεῖς καὶ Παλαιστινοὶ Ἐπίσκοποι κατέθηκαν ἐγγράφως εἰς τὴν Ἁγίαν Σύνοδον τὰς σημαντικωτάτας ταύτας δηλώσεις. Οὕτω δ' ἔληξε τὸ ζήτημα τῆς ἀποδοχῆς τῆς πρὸς Φλαβιανὸν ἐπιστολῆς τοῦ Λέοντος Ρώμης, ἐξ οὗ καταδεικνύεται ὅτι τὸ κῆρος τοῦ ἀγίου Κυρίλλου ἦτο ἀνώτερον αὐτοῦ καὶ ὅτι εἶναι ἀσύστατος ἡ γνώμη τῶν φρονούντων ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος Ρώμης ἐδικαιοῦτο νὰ υπαγορεύῃ τὴν πίστιν εἰς τὰς Οἰκουμ. ἔτι Συνόδους!

Ἐκ τῶν μελῶν τῆς Δ'. Οἰκουμενικῆς Συνόδου δέκα καὶ τρεῖς Αἰγύπτιοι Ἐπίσκοποι ἠρνήθησαν νὰ υπογράψωσι τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Λέοντος, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι μετὰ τὴν καθάρσιν τοῦ Διοσκόρου μὴ ὑπάρχοντος ἔτι Ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας, αὐτοὶ δὲν ἠδύναντο νὰ πράξωσι τοιοῦτό τι. Ὅθεν ὑπέβαλον ἰδίαν ἐγγραφὸν ὁμολογίαν, δι' ἧς ἐδήλουν ὅτι τὴν παραδοθεῖσαν αὐτοῖς πίστιν ἀπὸ τῶν Πατέρων «*καὶ τοῦ ἐν ἀγίοις Κυρίλλου*» διαφυλάττουσι καὶ ταύτην πρεσβεύουσιν κα-

1. Mansi, VII, 9—45.

2. Mansi, VII, 20.

3. Mansi, VII, 32.

4. Mansi, VII, 33.

θῶς αὐτὴν ἢ ἐν Νικαία Σύνοδος «καὶ ὁ μακαριώτατος Ἀθανάσιος καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Κύριλλος» ἐξέθεντο, ἀναθεματίζουσι δὲ πᾶσαν αἵρεσιν ἔκτος τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας φρονοῦσαν τε καὶ διδάσκουσαν¹. Μεταξὺ τῶν αἰρετικῶν ὅμως ὅμως δὲν ἀνέφερον τὸν Εὐτυχῆ, ὅθεν ἠκούσθησαν διαμαρτυρία παρὰ τῆς Συνόδου, ἀξιώσασης ν' ἀναθεματίσωσι καὶ οἱ Αἰγύπτιοι τὸν Εὐτυχῆ. Καὶ τοῦτον μὲν ἀνεθεμάτισαν, ἀλλὰ προκειμένου περὶ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Λέοντος, εἶπον ὅτι ἐν ἅπασιν ἀνεμνον τὴν γνώμην τοῦ νέου Πάπα Ἀλεξανδρείας. Οἱ Πατέρες τῆς Συνόδου ἀγνοοῦντες τὸ διέπον τὴν Ἐκκλησίαν ἐκείνην σύστημα καθ' ὃ τὰ πάντα ἐξηρῶντο ἐκ τοῦ ἀπολύτου μονάρχου Πάπα Ἀλεξανδρείας, δὲν ἠδύναντο νὰ εὐνοήσωσι τὴν ἐπιφύλαξιν ταύτην. Ὅθεν ἐπηκολούθησεν ἡ ἐξῆς ἀληθῶς δραματικὴ σκηνή.

Ὁ Εὐσέβιος Δορυλαίου καὶ ὁ Φλωρεντίνος Σάρδεων ἠμφισβήτησαν τὴν ἀκρίβειαν τοῦ ἰσχυρισμοῦ τῶν Αἰγυπτίων Ἐπισκόπων, ὁ δεῦτερος μάλιστα ἐξήτησε καὶ ἀποδείξεις, ἐνῶ οἱ Αἰγύπτιοι ἐπεκαλέσθησαν ἀπλῶς τὸν βον κανόνα τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἧς οἱ ἅγιοι Πατέρες «ἐκανόνισαν ὥστε ἀκολουθεῖν πᾶσάν τὴν Αἰγυπτιακὴν διοίκησιν τῷ ἀρχιεπισκόπῳ τῆς μεγαλοπόλεως Ἀλεξανδρείας καὶ μηδὲν δίχα αὐτοῦ πράττεσθαι παρὰ τινος τῶν ὑπ' αὐτὸν Ἐπισκόπων»². Ἡ Σύνοδος, ὑπολαβοῦσα ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι Ἐπίσκοποι ἠροῦντο νὰ υπογράψωσιν ἐκ συμπαθείας πρὸς τὸν Διόσκορον, εἶπεν «Ἀνάθεμα Διοσκόρῳ καὶ τοῖς φιλοῦσιν αὐτόν». Καὶ προσέθηκεν «Ἐὰν μὴ ὀρθόδοξως φρονῶσι, πῶς ἔχουσι ψηφίσασθαι Ἐπίσκοπον;» Οἱ Αἰγύπτιοι ἐβόησαν «περὶ πίστεώς ἐστιν ὁ ἀγών»³. Μετὰ παρατήρησιν τοῦ Κεχροπίου Σεβαστουπόλεως ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι ἀγνοοῦσι τι πιστεύουσιν, ὁ Φώτιος Τύρου ὑπέβαλε σαφῶς εἰς τοὺς Αἰγυπτίους τὸ ἐρώτημα «Συντίθεσθε τῇ ἐπιστολῇ τοῦ μακαριωτάτου ἀρχιεπισκόπου Λέοντος καθὼς καὶ ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος συνέθετο καὶ ὑπέγραψεν ἢ οὐ;» οἱ δὲ ἀντιπρόσωποι τοῦ Λέοντος ἐπιπαρετήρησαν «τοσοῦτων ἐτῶν ἐπίσκοποι γηράσαντες ἕως τοῦ καιροῦ τούτου τὴν πίστιν τὴν ὀρθόδοξον καὶ καθολικὴν ἀγνοοῦντες, ἔτι ἐκδέχονται ἄλλοιρίας γνώμης ἠετήσθαι»⁴. Μετὰ τὴν εἰς τὸ ἑλληνικὸν μετάφρασιν τῶν λόγων τούτων τῶν τοποτηρητῶν τοῦ Λέοντος Ρώμης οἱ Ἐπίσκοποι τῆς Συνόδου ἐξαγακτήρι-

1. Mansi, VII, 49-52.

2. Mansi, VII, 53.

3. Mansi, VII, 53.

4. Mansi, VII, 53—56.

σαν ὡς αἰρετικὸν πάντα μὴ παραδεχόμενον τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Λέοντος, ὃ δὲ Διογένης Κυζίκου εἶπεν «ὃ ἀκμὴν μὴ εἰδὼς τί πιστεύει, οὕτως ἔχει χειροτονῆσαι ἐπίσκοπον»;¹ Οὕτως ἐτίθετο ἐν ἀμφιβόλῳ τὸ ὀρθόδοξον φρόνημα τῶν Αἰγυπτίων Ἐπισκόπων, εἰς τὰς φωνὰς δὲ «ὃ μὴ ἀναθεματίζων Εὐτυχεῖα, αἰρετικός ἐστιν», οἱ Αἰγύπτιοι ἠναγκάσθησαν καὶ πάλιν νὰ εἴπωσιν «ἀνάθεμα Εὐτυχεῖ καὶ τοῖς πιστεύουσιν αὐτῷ». Ἡ Σύνοδος ὅμως, μὴ ἀρκεσθεῖσα εἰς τοῦτο, ἐπέμεινε ἀξιούσα ὅπως οἱ Αἰγύπτιοι Ἐπίσκοποι ἀποδείξωσι τὸ ὀρθόδοξον φρόνημά των ὑπογράφοντες τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Λέοντος. Οἱ Αἰγύπτιοι καὶ πάλιν ἐδήλωσαν «παρὰ γνώμην ἀρχιεπισκόπου οὐ δυνάμεθα ὑπογράψαι». Ὁ Ἀκάκιος Ἀριαραθείας παρετήρησεν ὅτι «ἄτοπὸν ἐστὶ, τὴν Οἰκουμένην ὑπεριδεῖν Σύνοδον καὶ εἰς ἓν πρόσωπον βλέπειν, τὸ μέλλον τὴν ἐπισκοπὴν διανύειν τῆς Ἀλεξανδρέων πόλεως» καὶ ὅτι σκοπὸς αὐτῶν ἦτο νὰ προκαλέσωσι σκάνδαλα καὶ νὰ ταράξωσι τὴν Σύνοδον ὡς ἔπραξαν καὶ ἐν Ἐφέσῳ ὑπὸ τὸν Διόσκορον. Προέτεινε λοιπὸν ἢ νὰ ὑπογράψωσι τὴν ἐπιστολὴν ἢ νὰ ὑποστῶσι τὰς συνεπείας τῶν κανόνων. Τὴν πρότασιν ταύτην ἐνίσχυσε καὶ ὁ Φώτιος Τύρου, εἰπὼν ὅτι δὲν δύνανται νὰ προβῶσιν εἰς ἐκλογὴν καὶ χειροτονίαν νέου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας ἐφ' ὅσον δὲν εἶναι ὀρθόδοξοι, θ' ἀποδείξωσι δὲ ὅτι εἶναι ὀρθόδοξοι ἐὰν συμμορφωθῶσι πρὸς τὴν ἀξίωσιν τῆς Οἰκουμένης Συνόδου, ἄλλως νὰ ὑποστῶσι τὰ ἐπιτίμια τῶν κανόνων. Ἡ Σύνοδος συνεφώνησεν, ἐπομένως ἐπεκρεμάσθη ἄμεσος κίνδυνος καθαιρέσεως τῶν 13 Αἰγυπτίων Ἐπισκόπων².

Οὗτοι ὅμως καὶ πάλιν ἐδήλωσαν πρὸς τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ Βασιλέως καὶ τὴν Σύνοδον ὅτι τὴν πίστιν αὐτῶν κατέδειξαν διὰ τῆς ὑποβληθείσης ἐκθέσεως, ἀλλὰ δὲν δύνανται ν' ἀναλάβωσι τὴν εὐθύνην τῆς ὑπογραφῆς τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Λέοντος ἕξ ὀνόματος τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας, μὴ ὑπάρχοντος ἀρχιεπισκόπου «ἐπειδὴ οἱ τῆς Διοικήσεως ἡμῶν θεοσεβέστατοι Ἐπίσκοποι τυγχάνωσι πάμπολλοι, οὐχ οἱοί τε δὲ ἡμεῖς ἐσμεν, εὐαρίθμητοι ὄντες, τὸ ἐκείνων ἀναδέχσθαι πρόσωπον, ἀξιούμεν τὴν ὑμετέραν ὑπεροχὴν καὶ τὴν ἁγίαν καὶ μεγάλην ταύτην Σύνοδον, ὥστε κατελεῆσαι ἡμᾶς καὶ ἀναμεῖναι τὸν ἡμέτερον ἀρχιεπίσκοπον, ἵνα κατὰ τὰ ἀρχαῖα ἔθη τῇ γνώμῃ ἐκείνων ἐξακολουθήσωμεν» ἐὰν γάρ, παρὰ τὴν τοῦ ἡγεμονεύοντος³ γνώμην

1. Mansi, VII, 56.

2. Mansi, VII, 65.

3. Ὑπὸ τοῦτου ἐννοοῦσι τὸν Πάπαν Ἀλεξανδρείας.

ποιήσωμέν τι, ὡς ἀκανονίστοις ἐπέρχονται ἡμῖν οἱ ἀπὸ πάσης τῆς Αἰγυπτιακῆς Διοικήσεως καὶ ὡς ἀθετήσασι καὶ μὴ φυλάξασιν τὰ ἀρχαῖα ἔθνη, κατὰ τοὺς κανόνας. Ἐλεήσατε τὸ γῆρας ἡμῶν· ἐλεήσατε· καὶ μὴ παραέσητε ἡμᾶς ἐν ἀλλοδαπῇ τὸν βίον ἡμῶν καταλύσαι¹. Ἴνα συγκινήσωσι τοὺς Πατέρας τῆς Συνόδου γονυπετεῖς ἐκραινάζον πρὸς αὐτοὺς «ἐλεήσατε ἡμᾶς, φιλόανθρωποι ἔστε»². Ὁ Κεκρόπιος Σεβαστοπόλεως εἶπεν ὅτι ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος εἶναι μεῖζον καὶ ἀξιοπιστοτέρα τῆς Αἰγυπτιακῆς καὶ δὲν εἶναι δίκαιον ν' ἀκουσθῶσι «δέκα αἰρετικοὶ» καὶ νὰ παροραθῶσι χίλιοι διακόσιοι Ἐπίσκοποι. Δὲν ἀπαιτοῦμεν, προσέθηκε, νὰ δηλώσωσι ὑπὲρ ἄλλων τὴν ἑαυτῶν πίστιν ἀλλ' ὑπὲρ ἑαυτῶν νὰ συμφωνήσωσι τῇ ὀρθοδοξίᾳ³. Ἡ παρατήρησις ἦτο ὀρθή, ἀλλ' οἱ Αἰγύπτιοι ὑπέδειξαν ὅτι συνέπεια τῆς ὑποχωρήσεως αὐτῶν εἰς τὴν ἀξίωσιν τῆς Συνόδου θὰ ἦτο ἡ ἀπομάκρυνσις αὐτῶν ἀπὸ τῶν Ἐπαρχιῶν αὐτῶν. Ὁ Ἐπίσκοπος Δορυλαίου Εὐσέβιος εἶπεν ὅτι ὄφειλον νὰ συμφωνήσωσι τῇ Συνόδῳ ὡς ἐντολεῖς πάντων τῶν Αἰγυπτίων Ἐπισκόπων. Εἰς τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Ρώμης Λέοντος, ὁ Ἐπίσκοπος Λουκηνσίος, εἶπεν ὅτι δὲν δύναται δέκα ἄνδρες νὰ ἐμποδίσωσι τὸ ἔργον τῆς Συνόδου τῶν ἑξακοσίων Ἐπισκόπων. Οἱ Αἰγύπτιοι Ἐπίσκοποι ἐβόησαν «φονευόμεθα· ἐλεήσατε ἡμᾶς· ἀποθνήσκομεν», ὑπὸ τὸν φόνον καὶ τὸν θάνατον ἐννοοῦντες τὴν καθαιρέσιν ἀπὸ τῆς ἀρχιερωσύνης⁴. «Ἀποθάνωμεν, εἰπόν, ἀφ' ὑμῶν καὶ μὴ ἐκεῖ. Τέλος εἶπον ὅτι ἄς ἐκλεγῆ ἑνταῦθα ἀρχιεπίσκοπος καὶ συμφωνοῦμεν «γένηται ὧδε ἀρχιεπίσκοπος καὶ ὑπογράφωμεν· δοθήτω ὧδε ἀρχιεπίσκοπος»⁵. Ἐπεκαλέσθησαν δὲ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ΚΠόλεως Ἀνατολίου, ὡς προερχομένου ἐκ τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ Κλήρου καὶ γνώσκοντος «ὅτι περ τοιοῦτον ἔθος κεκράτηκεν ἐν τῇ Αἰγυπτιακῇ Διοικήσει, ὥστε πάντας τοὺς ἐπισκόπους ὑπακούειν τῷ Ἀλεξανδρείας Ἀρχιεπισκόπῳ... Οὐκ ἀπειθοῦμεν τῇ Συνόδῳ, ἀλλὰ φονευόμεθα ἐν τῇ πατρίδι, προσέθηκαν, ἐλεήσατε ἡμᾶς, ἐξουσίαν ἔχετε, ὑποκείμεθα». Προτιμότερον ἐθεώρουν νὰ καθαιρεθῶσιν ὑπὸ τῆς Συνόδου ἢ ἐν Αἰγύπτῳ, «διὰ τὸν Θεόν, ταύτας τὰς πολιὰς ἐλεήσατε, φείσασθε δέκα ἀνθρώπων». Προδτίμων νὰ στερηθῶσι τῶν Ἐπισκοπῶν αὐτῶν, ἀλλὰ νὰ μὴ καθαιρεθῶσι «μὴ ἀποθάνωμεν μόνον, φέρετε ἀρ-

1. Mansi, VII, 56. 57.

2. Mansi VII, 57.

3. Mansi, VII, 57.

4. Mansi, VII, 57. 60.

5. Mansi, VII, 60.

χειρίσκοπον καὶ ἐὰν ἀντείπωμεν, τιμωρήσασθε ἡμᾶς· πειθόμεθα οἷς ὀρίζει ἡ ἐξουσία ἡμῶν, οὐκ ἀπειθοῦμεν, ἀλλ' ἐκλέξασθε ἀρχιεπίσκοπον ὡςδε ἐκδεχόμεθα, ἕως οὗ χειροτονεῖται»¹.

Πρόδηλον καθίστατο ἐκ τούτων ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι Ἐπίσκοποι δὲν θὰ ὑπέγραφον τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Λέοντος ἄνευ ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας. ἀλλ' ἡ πρότασις αὐτῶν περὶ ἐκλογῆς Ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας ἐν Χαλκηδόνι προσέκρουεν εἰς πολλὰς δυσχερεῖας, πάντως δὲ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ΚΠόλεως Ἀνατόλιος, ὅστις ἐγνώριζε καλῶς τὰ ἔθη τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας καὶ οὕτινος τὴν μαρτυρίαν ἐπεκαλέσθησαν οἱ παρεξηγούμενοι Ἐπίσκοποι, ὑπέδειξεν εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ Βασιλέως ὅτι οὗτοι εἶχον δίκαιον. Ὅθεν οἱ ἀντιπρόσωποι προέτειναν καὶ ἡ Σύνοδος ἀπεδέχθη ὅπως οἱ 13 Αἰγύπτιοι Ἐπίσκοποι παραμείνωσιν ἐν ΚΠόλει μέχρι τῆς ἐκλογῆς καὶ χειροτονίας τοῦ νέου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας. Εἰς τῶν τοποτηρητῶν τοῦ Ρώμης Λέοντος ὁ Ἐπίσκοπος Πασχασῖνος πρὸς μείζονα ἀσφάλειαν προέτεινεν ὅπως δώσωσιν οἱ Αἰγύπτιοι Ἐπίσκοποι ἢ ἐγγυητὰς ἢ ὄρκον ὅτι θ' ἀναμείνωσιν ἐν ΚΠόλει τὴν χειροτονίαν τοῦ νέου Ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας². Ἐν πάσῃ περιπτώσει οἱ 13 Αἰγύπτιοι Ἐπίσκοποι δὲν ὑπέγραψαν τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Λέοντος Ρώμης.

Μὴ εἰσερχόμενοι εἰς τὰς περαιτέρω λεπτομερεῖας τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνόδου, σημειοῦμεν ὅτι ὁ καταρτισμὸς τοῦ δογματικοῦ ὄρου αὐτῆς, δὲν ἐγένετο ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Λέοντος, ὡς συνήθως λέγεται, προὐκάλεσε δὲ μεγάλας δυσχερεῖας. Τῇ 21 Ὀκτωβρίου οἱ Πατέρες τῆς Συνόδου ἰδιωτικῶς ἔλαβον γινῶσιν τοῦ σχεδίου τοῦ ὄρου, ὅπερ συνέταξεν εἰλικιὴ Ἐπιτροπὴ. Τὸ σχέδιον ἤρρεσεν εἰς πάντας, ἀλλὰ δὲν δισσώθη ἐν τοῖς Πρακτικοῖς εἶναι μόνον γνωστὸν ὅτι ὑπῆρχεν ἐν αὐτῷ ἡ ἔκφρασις «ἐκ δύο φύσεων». Δὲν ὑπῆρχεν ἐν αὐτῷ ἡ λέξις «Θεοτόκος» καὶ διὰ τοῦτο ἠκούσθησαν αἱ φωναὶ «ἡ Θεοτόκος Μαρία τῷ ὄρω προστεθῆ»³· «ἡ ἅγια Μαρία Θεοτόκος γραφῆ ἐν τῷ συμβόλῳ οὕτω προστεθῆ»³. Ὑπῆρχον ὁμοῦ καὶ τινες, μεταξὺ δὲ τούτων καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Ρώμης, οἵτινες, ὅτε ἀνεγνώσθη τὸ σχέδιον κατὰ τὴν ἐπίσημον συνεδρίαν τῆς 22 Ὀκτωβρίου, ἐξεδήλωσαν τὴν δυσαρέσκειαν αὐτῶν ἐξ αὐτοῦ. Οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Ρώμης ἐζήτησαν ὅπως ἐπιστραφῶσιν αὐτοῖς τὰ ἐνταλτήρια γράμματα ἵνα ἐπανέλθωσιν εἰς

1, Mansi, VII, 60.

2, Mansi, VII, 60. 61.

3, Mansi, VII, 101.

Ρώμην, διότι εὗρισκον ὅτι τὸ σχέδιον δὲν συμφωνεῖ πρὸς τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Λέοντος¹. Παραδόξως πῶς πρὸς τοὺς ἐκ Ρώμης ἀντιπροσώπους ἐφαίνετο συμφωνῶν καὶ ὁ Ἰωάννης Γερμανικεῖας. Ἡ Ἁγία Σύνοδος, ἀποδεχομένη τὸ σχέδιον, ἀπεδοκίμασε ζωηρῶς τὴν προταθεῖσαν ἀναθεώρησιν αὐτοῦ καὶ ἀπήτησε τὴν ὑπογραφὴν αὐτοῦ «ἐπὶ τῶν εὐαγγελίων». Οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Βασιλέως παρετήρησαν ὅτι ἐν τῷ σχεδίῳ ὑπάρχει ἡ ἔκφρασις «ἐκ δύο φύσεων» καὶ ὁμοῦς ὁ Διόσκορος ἔλεγεν ὅτι καθήρεσε τὸν Φλαβιανὸν «ἐπειδὴ δύο φύσεις εἶπεν εἶναι». Ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ παρετήρησεν ὁ Ἀνατόλιος, «Διὰ τὴν πίστιν οὐ καθηρέθη Διόσκορος, ἀλλ' ἐπειδὴ ἀκοινωνησίαν ἐποίησε τῷ κυρίῳ Λέοντι τῷ ἀρχιεπισκόπῳ καὶ τρίτον ἐκλήθη καὶ οὐκ ἤλθε, διὰ τοῦτο καθηρέθη»². Οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Βασιλέως μετὰ τοῦτο προβάλλουσι τὸ ἐρώτημα ἂν ἡ Σύνοδος παρεδέχθη τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Λέοντος, εἰς καταφατικὴν δὲ ἀπάντησιν αὐτῆς, εἶπον «οὐκ οὖν τὰ ἐν αὐτῇ ἐμφερόμενα ἐντεθῆ τῷ ὄρῳ»³. Ἡ πρότασις αὕτη ζωηρῶς ὡσαύτως ἀπεκρούσθη ὑπὸ συμπάσης τῆς Συνόδου, ἰδιαιτέρως δὲ ὑπὸ τοῦ Ἐδσεβίου Δορυλαίου. Ἡ Σύνοδος ἐθεώρει περιττὸν νὰ συμπεριληφθῶσιν ἐν τῷ σχεδίῳ τοῦ ὄρου τὰ ἐν τῇ ἐπιστολῇ τοῦ Λέοντος ἐκτιθέμενα. Ὑπῆρξαν δὲ χαρακτηριστικαὶ αἱ περαιτέρω ἐκβοήσεις τῶν ἐπισκόπων, «τὴν ἐπιστολὴν ὁ ὄρος ἐβεβαίωσεν, ὁ ἀρχιεπίσκοπος Λέων ὡς πιστεύομεν, οὕτω πιστεύει· ὁ ὄρος ὑπογραφέσθω, ὁ ὄρος πάντα ἔχει· ὁ ὄρος τὴν πίστιν ἔχει. Λέων εἶπε τὰ Κυρίλλου, Κελεστίνος τὰ Κυρίλλου ἐβεβαίωσε, Εὐστός τὰ Κυρίλλου ἐβεβαίωσεν»⁴.

Φαίνεται ὅτι τὸ σχέδιον τοῦ ὄρου ἦτο συντεταγμένον ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐπιστολῶν καὶ συγγραμμάτων τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, ἀλλ' ἀσχέτως πρὸς τοῦτο αἱ ἐκβοήσεις μαρτυροῦσι καὶ αὐθις πόσον μέγα ὑπῆρχε τὸ κῦρος αὐτοῦ ἐν τῇ συνειδήσει τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Λέων, ὁ Κελεστίνος καὶ ὁ Εὐστός Ρώμης ἐκρίνονται ὡς ὁρθόδοξοι, διότι συνεφώνουν πρὸς τὸν Κύριλλον.

Πρὸς ἄρσιν ὁμοῦ τῶν ἐν τῇ Συνόδῳ προκυνησῶν διαφωνιῶν μεταξὺ κυρίως τῶν ἐκ Ρώμης ἀντιπροσώπων καὶ τῶν λοιπῶν Ἐπισκόπων οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Βασιλέως ἀνηνέχθησαν πρὸς αὐτόν, μετὰ μικρὸν δ' ἐκόμισαν τὴν ἐξῆς διαταγὴν α) ἢ θὰ ἰδρῶθῃ μεγάλη τις

1. Mansi VII, 101.

2. Mansi VII, 104.

3. Mansi, VII, 104.

4. Mansi VII, 104.

Ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν ἀπὸ Ρώμης, τοῦ Ἀνατολίου, ἕξ Ἐπισκόπων τῆς Ἀνατολικῆς Διοικήσεως καὶ ἀνὰ τριῶν ἐκ Πόντου, Ἀσίας, Θράκης καὶ Ἰλλυρικοῦ, ἧτις νὰ συνέλθῃ ἐν τῷ εὐκτηρίῳ τῆς ἀγ. Εὐφημίας πρὸς ἀναθεώρησιν καὶ διόρθωσιν τοῦ σχεδίου τοῦ ὄρου β) ἢ θὰ διαλυθῇ ἢ ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδος καὶ οἱ Πατέρες αὐτῆς θὰ προτιμήσωσι μεταξὺ τῶν δύο τούτων, ἕκαστος Ἐπίσκοπος νὰ δηλώσῃ τὸ φρόνημα αὐτοῦ ἐγγράφως διὰ τοῦ Μητροπολίτου ἢ νὰ συνέλθῃ νέα Σύνοδος ἐν τῇ Δύσει¹.

Αἱ δύο τελευταῖαι προτάσεις μᾶλλον δυσαρέστως ἠκούσθησαν. Οἱ Ἐπίσκοποι μετὰ τὴν ἀνακοίνωσιν τῶν ἀνωτέρω ἐπολυχρόνισαν μὲν τοὺς Βασιλεῖς, ἀλλ' ἐδήλωσαν ὅτι δὲν δέχονται τὰ προτεινόμενα καὶ ὅτι ἀξιούσι νὰ συνταχθῇ ὁ προτεινόμενος ὄρος. ἠκούσθησαν καὶ αἰφωναί «οἱ ἀντιλέγοντες Νεστοριανοὶ εἰσιν, οἱ ἀντιλέγοντες εἰς Ρώμην ἀπέλθωσιν»! Ἐπρωτοσιάτουν δὲ εἰς τὰς φωνὰς ταύτας οἱ τοῦ Ἰλλυρικοῦ Ἐπίσκοποι, οἱ ὑποκείμενοι ὑπὸ τὴν ἀνωτέραν πνευματικὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ρώμης! Πρὸς ἄρσιν τῶν ἀντιρρήσεων αὐτῶν οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Βασιλέως ὑπέμνησαν ὅτι «Διόσκορος ἔλεγε· τὸ ἐκ δύο φύσεων δέχομαι, τὸ δὲ δύο οὐ δέχομαι. Ὁ δὲ ἀγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος Λέων δύο φύσεις λέγει εἶναι ἐν τῷ Χριστῷ, ἠνωμένας ἀσυγχύτως καὶ ἀτρέπτως καὶ ἀδιαιρέτως ἐν τῷ ἐνὶ μονογενεῖ Υἱῷ, τῷ Σωτῆρι ἡμῶν»². Ἐν τῷ σχεδίῳ τοῦ ὄρου ἦτο τεθειμένον «ἐκ δύο φύσεων». Μετὰ τὴν ὑπόμνησιν ταύτην ἐρωτῶσιν οἱ ἄρχοντες «τίνοι τοίνυν ἀκολουθεῖτε, τῷ ἀγιωτάτῳ Λέοντι ἢ τῷ Διοσκόρῳ»; Μετὰ τὴν δήλωσιν ὅτι πιστεύουσιν ὡς ὁ Λέων καὶ ὅτι οἱ ἀντιλέγοντες εἶναι Εὐτυχιανισταὶ καὶ ὅτι ὁ Λέων ὀρθοδόξως ἐξέθετο, προέτειναν ὅπως προστεθῇ εἰς τὸν ὄρον «δύο φύσεις ἠνωμένας ἀτρέπτως καὶ ἀμερίστως καὶ ἀσυγχύτως ἐν τῷ Χριστῷ»³.

Μετὰ τοῦτο κατηρτίσθη ἡ προταθεῖσα μεγάλη εἰκοσιτριμελής Ἐπιτροπὴ, ἧτις συνελθοῦσα ἐπὶ παρουσίᾳ καὶ τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Βασιλέως ἐν τῷ εὐκτηρίῳ τῆς ἀγ. Εὐφημίας, καὶ συζητήσασα τὸ σχέδιον, κατήρτισε τὸν ὀριστικὸν δογματικὸν ὄρον. Ἐπανελθοῦσα δὲ ἡ Ἐπιτροπὴ ἐν τῷ ναῷ, ἔνθα ἀνέμενον οἱ Πατέρες τῆς Συνόδου, ἀνέθηκεν εἰς τὸν ἀρχιεπίσκοπον Ἀέτιον Ἰν' ἀνακοίνωσιν τὸν ὄρον.

Μετὰ μικρὰν εἰσαγωγὴν, δι' ἧς ἐδηλοῦτο ὅτι ἡ Ἁγία Οἰκουμενικὴ

1. Mansi VII, 105.

2. Mansi, VII, 105.

3. Mansi, VII, 105.

Σύνοδος μένει σύμφωνος πρὸς τὰ ὑπὸ τῶν προηγουμένων Οἰκουμενικῶν Συνόδων ὀρισθέντα, ἀνεγνώσθη τὸ Σύμβολον τῆς Α΄ καὶ Β΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, κατὰ τοὺς δύο τύπους αὐτοῦ, μεθ' ὃ ἐλέγετο ὅτι ἴσκει μὲν εἰς ἐντελῆ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως βεβαίωσιν τὸ σφδὸν καὶ σωτήριον τοῦτο Σύμβολον, ἀλλ' ἐπειδὴ ἀνεφάνη ἡ αἵρεσις τοῦ Νεστορίου, διδάσκουσα ὅτι ἦτο ψιλὸς ἄνθρωπος ὁ ἐκ τῆς ἁγίας Μαρίας τεχθεὶς, ἡ Ἁγία Σύνοδος «τὰς τοῦ μακαρίου Κυρίλλου τοῦ τῆς Ἀλεξανδρείων Ἐκκλησίας γενομένου ποιμένος συνοδικὰς ἐπιστολάς πρὸς τε Νεστόριον καὶ πρὸς τοὺς τῆς Ἀνατολῆς, ἀρμοδίας οὖσας ἐδέξατο... αἷς καὶ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ τῆς μεγίστης Ρώμης προέδρου τοῦ μακαριωτάτου καὶ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Λέοντος, τὴν γραφείσαν πρὸς τὸν ἐν ἁγίοις ἀρχιεπίσκοπον Φλαβιανὸν ἐπ' ἀναίρεσει τῆς (τοῦ) Ἐδτυχοῦς κακονοίας, ἅτε δὴ τῆ τοῦ μεγάλου Πέτρου ὁμολογία συμβαίνουσαν καὶ κοινὴν τινα στήλην ὑπάρχουσαν τῶν κακοδοξούντων, εἰκότως συνήρμοσε, πρὸς τὴν τῶν ὀρθοδόξων δογμάτων βεβαίωσιν...»¹

Μετὰ τὰ προεισαγωγικὰ ταῦτα ἐπηκολούθησεν ἡ ἀνάγνωσις τοῦ δογματικοῦ ὅρου, ἔχοντος ὡς ἑξῆς :

«Ἐπόμενοι τοίνυν τοῖς ἁγίοις πατράσιν ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ὁμολογεῖν υἱὸν τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν συμφώνως ἅπαντες ἐκδιδάσκομεν, τέλειον τὸν αὐτὸν ἐν θεότητι καὶ τέλειον τὸν αὐτὸν ἐν ἀνθρωπότητι, θεὸν ἀληθῶς καὶ ἄνθρωπον ἀληθῶς τὸν αὐτόν, ἐκ ψυχῆς λογικῆς καὶ σώματος, ὁμοούσιον τῷ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα καὶ ὁμοούσιον τὸν αὐτὸν ἡμῖν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, κατὰ πάντα ὅμοιοι ἡμῖν χωρὶς ἁμαρτίας· πρὸ αἰώνων μὲν ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα κατὰ τὴν θεότητα, ἐπ' ἑσχάτων δὲ τῶν ἡμερῶν τὸν αὐτὸν δι' ἡμᾶς καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἐκ Μαρίας τῆς παρθένου τῆς θεοτόκου κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν Χριστόν, υἱόν, κύριον, μοιρογενῆ, ἐν δύο φύσεσιν² ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως, ἀδιαίρετως, ἀχωρίστως γνωριζόμενον οὐδαμῶς τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς ἀνηρημένης διὰ τὴν ἔνωσιν, σωζομένης δὲ μᾶλλον τῆς ἰδιότητος ἐκατέρας φύσεως καὶ εἰς ἓν πρόσωπον καὶ μίαν ὑπόστασιν συντρεχούσης, οὐκ εἰς δύο

1. M a a s i, VII, 114—116.

2. Ἡ ἔκφρασις «ἐν δύο φύσεσιν» καὶ οὐχὶ «ἐκ δύο φύσεων» εἴρηται ἐν πολλοῖς κειμένοις μετὰ τὴν Σύνοδον καὶ ἐπομένως θεωρεῖται ἀναμφισβήτητον ὅτι οὕτως «ἐν δύο φύσεσιν» ἐτέθη ἀρχικῶς ἐν τῷ ὄρω τῆς Δ΄ Οἰκουμ. Συνόδου, G. L. H a h n, Bibliothek der Symbole und Glaubensregeln⁶, Breslau 1897, σ. 16 σημ. 34. H e f e l e · L e c l e r c q, Histoire des Conciles, II, 2, σ. 723 σημ. 1.

πρόσωπα μεριζόμενον ἢ διαιρούμενον, ἀλλ' ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν υἱὸν καὶ μονογενῆ, θεὸν λόγον, κύριον Ἰησοῦν Χριστόν καθάπερ ἄνωθεν οἱ προφηταὶ περὶ αὐτοῦ καὶ αὐτὸς ἡμᾶς ὁ κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς ἐξεπαίδευσεν καὶ τὸ τῶν πατέρων ἡμῖν παραδέδωκε σύμβολον».¹

Ὁ ὄρος ἐγένετο δεκτὸς μετ' ἀπείρου χαρᾶς ὑπὸ πάντων τῶν ὑπερξακοσίων Ἐπισκόπων, ἡ ὑπογραφή δὲ αὐτοῦ ἀνεβλήθη εἰς τὴν σι'. πανηγυρικὴν συνεδρίαν τῆς 25 Ὀκτωβρίου, καθ' ἣν παρέστη προσωπικῶς ὁ Βασιλεὺς Μαρκιανός².

Κατὰ τὰς ἀνωτέρω σαφεῖς δηλώσεις τῆς Ἀγίας Συνόδου αὕτη εἶχεν ὑπ' ὄψει κατὰ τὴν διατύπωσιν τοῦ δογματικοῦ ὄρου τὰς ἐπιστολάς τοῦ ἁγ. Κυρίλλου «Καταφλυαροῦσι» καὶ «Ἐὐφραίνεσθωσαν» ὡς καὶ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Λέοντος «Lectis, dilectionis» Ἀλλά, κυρίως εἰπεῖν, ἐκ τῆς τελευταίας ταύτης ἐπιστολῆς αἱ ἐξῆς φράσεις ἐτέθησαν ἐν τῷ ἀνωτέρω ὄρω, «Θεὸν ἀληθῶς καὶ ἄνθρωπον ἀληθῶς τὸν αὐτόν», «κατὰ πάντα ὅμοιον ἡμῖν χωρὶς ἁμαρτίας», «τὸν αὐτόν», «ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως, ἀδιαιρέτως, ἀχωρίστως γνωριζόμενον», «σωζομένης δὲ μᾶλλον ἐκατέρας φύσεως καὶ εἰς ἓν πρόσωπον καὶ μίαν ὑπόστασιν συντρεχούσης». Τὸ πλεῖστον τῶν λοιπῶν φράσεων ἐλήφθη ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ ἁγ. Κυρίλλου, ἀλλ' ἐν τῷ συνόλω αὐτοῦ ὁ ἀνωτέρω ὄρος τῆς Δ'. Οἰκουμενικῆς Συνόδου εἶναι νέα συμπληρωμένη ἔκδοσις τοῦ ὄρου τῆς ἐνώσεως τοῦ 433, οὗτινος δὲν ἐγένετο εἰδικὴ μνησὶ ἐν τῇ Συνόδῳ, ἐπειδὴ συμπεριλαμβάνεται ἐν τῇ ἐπιστολῇ τοῦ ἁγ. Κυρίλλου «Ἐὐφραίνεσθωσαν». Ἡ ἔκφρασις τοῦ ὄρου τοῦ 433 «δύο γὰρ φύσεων ἔνωσις γέγονε», ἀντικατεστάθη διὰ τῆς σαφεστερας «ἐν δύο φύσεσιν ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως, ἀδιαιρέτως ἀχωρίστως γνωριζόμενον» ἐναντίον τῶν Μονοφυσιτῶν, οἵτινες, ὡς ὁ Διόσκορος, ἐδέχοντο «δύο φύσεις» πρὸ τῆς ἐνώσεως. Καθωρίσθη δὲ σαφῶς ὅτι ἡ ἔννοια τοῦ ὄρου «φύσις» δὲν ταυτίζεται πρὸς τὴν ἔννοιαν τῶν ὄρων «ὑπόστασις» καὶ «πρόσωπον», διὰ τῆς φράσεως «μᾶλλον τῆς ἰδιότητος ἐκατέρας φύσεως καὶ εἰς πρόσωπον καὶ μίαν ὑπόστασιν συντρεχούσης». Ἐτερον «φύσις» καὶ ἕτερον «ὑπόστασις» καὶ «πρόσωπον».

Στρέφεται δὲ ὁ ὄρος κατὰ τε τοῦ Νεστοριανισμοῦ καὶ κατὰ τοῦ Μονοφυσιτισμοῦ, κατὰ τῶν διαιρούντων τὸ ἓν πρόσωπον τοῦ Σωτῆρος εἰς δύο, κατὰ τῶν διδασκόντων ὅτι ἔπαθεν ἡ θεότης καὶ τῶν παραδεχομένων κραῖν ἢ σύγχυσιν τῶν δύο φύσεων, κατὰ τῶν πρσβεβούντων

1. M a n s i VII, 116.

2. M a n s i, VII, 169.

ὅτι ὁ Χριστὸς δὲν εἶχεν ὁμοούσιον πρὸς ἡμᾶς ἀνθρωπίνην φύσιν καὶ τέλος κατὰ τῶν πρεσβευόντων δύο μὲν φύσεις πρὸ τῆς ἐνώσεως μίαν δὲ φύσιν μετὰ τὴν ἔνωσιν. Ἀλλὰ καὶ θετικῶς ἀνεπτύσσεται ἐν τῷ ὄρω ἡ διδασκαλία περὶ τῶν δύο ἐν Χριστῷ φύσεων καὶ τοῦ ἐνὸς προσώπου ἢ μιᾶς ὑποστάσεως.

Ὁ δογματικὸς ὄρος ἀποτελεῖ τὴν ἐπιτοράγισιν τῆς δογματικῆς κινήσεως ἧς ἠγήθη ὁ ἅγ. Κύριλλος Ἀλεξανδρείας, ὅστις καὶ πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Νεστοριανισμοῦ ἐπελήφθη πρῶτος αὐτὸς τῆς ἀναπτύξεως τῆς χριστολογικῆς διδασκαλίας, συναποκρούσας ἅμα τὸν Ἀπολλιναρισμὸν, πολλῶ δὲ συστηματικώτερον διετύπωσε τὴν διδασκαλίαν ταύτην μετὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Νεστοριανισμοῦ. Ὁ διεξαχθεὶς μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν «Ἀνατολικῶν» ἀγῶν δὲν ὑπῆρξεν ἀνωφελὴς, διότι παρέσχεν εἰς τὸν μέγαν Ἱερόαρχην τὰς ἀφορμὰς ἵνα διασαφίσῃ πολλὰ σημεῖα τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ, ἀπέληξε δὲ ὁ ἀγῶν ἐκεῖνος, μετὰ τὴν ἐπιτευχθεῖσαν καταδίκην τοῦ Νεστορίου, εἰς τὸν ὄρον τῆς ἐνώσεως τοῦ 433, ἐν ᾧ συνωπίσθη ὡς ἄριστα ἡ ὀρθόδοξος χριστολογικὴ διδασκαλία. Ὁ ἅγ. Κύριλλος ζῶν ἔτι ἠμύνθη τοῦ δογματικοῦ ἐκείνου ὄρου, συναποκρούσας τὸν τε Νεστοριανισμὸν καὶ τὸν Μονοφυσισμὸν, ὅστις, ὡς ἀντίδρασις κατὰ τοῦ Νεστοριανισμοῦ, σαφέστερον ἐξεδηλώθη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἅγ. Κυρίλλου καὶ καθ' οὗ οὗτος εἶχε προπαρασκευάσει τὰ μέσα τῆς καταπολεμήσεως. Διὰ τοῦ Διοσκόρου ἐφάνη πρὸς στιγμὴν ἐπικρατῶν ὁ Μονοφυσισμὸς, ἀλλ' ἡ θεία Πρόνοια, οὕτως φρονόμησε τὰ πράγματα, ὥστε ἐν τῇ Δ'. Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ ἐθριάμβευσεν ἡ ὀρθοδοξία.

Ἐν τῇ Ἁγίᾳ Συνόδῳ ἐκείνῃ, ἐν ἣ ἀπόλυτος ἐπεκράτησεν ἐλευθερία, ἐκυριάρχησε τὸ μέγα ὄνομα τοῦ ἁγίου Κυρίλλου. Οὗτος ὑπῆρξεν ὁ γνώμων καὶ κανὼν τῆς ὀρθοδόξου χριστολογικῆς διδασκαλίας, ἥτις θεοπνεύστως διετυπώθη ἐν τῷ δογματικῷ ὄρω τῆς Συνόδου. Ἀναμφίλωσ ἡ Σύνοδος αὕτη ἀπετέλεσε τὴν περιφανεστάτην δικαίωσιν τῶν ὑπὲρ τῆς ὀρθοδοξίας ἀγῶνων τοῦ ἁγίου Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας.

Μετὰ τὴν Δ' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον οἱ μονοφυσῖται αἰρετικοὶ προσεπάθουν νὰ καλυφθῶσι διὰ τοῦ κύρους τοῦ Κυρίλλου, διότι οὗτος, καλῇ τῇ πίστει, εἶχε μεταχειρισθῆ, ὡς εἴπομεν, τὴν δογματικὴν φράσιν «μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένη», ἣν περιεῖχον τὰ πλαστῶνυμα συγγράμματα τοῦ Ἀπολλιναρίου. Ἀλλ' οἱ ὀρθόδοξοι ἀπέροριπτον τὰς πλάνας τῶν Μονοφυσιτῶν στηριζόμενοι ἐπὶ πάντων τῶν συγγραμμάτων τοῦ ἅγ. Κυρίλλου καὶ τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ.

Ἡ Ε΄ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος (553)¹ διὰ τὴν καταδίκην τῶν «Τριῶν κεφαλαίων» ἠρώσθη ἐπιχειρήματα ἐκ τῶν συγγραμμάτων τοῦ ἁγ. Κυρίλλου², ὁμοίως καὶ ἡ ΣΤ΄ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος (680—681) ἀπέκρουσε μὲν τὰς παρὰ τῶν Μονοθελητῶν παρερμηνείας τῶν συγγραμμάτων τοῦ ἁγ. Κυρίλλου, προσήγαγε δ' ἐξ αὐτῶν μαρτυρίας περὶ τοῦ ὁρθοῦ τῆς Ἐκκλησίας δόγματος³. Ἐν τῷ μετὰ τὴν Σύνοδον ἐκδοθέντι κατὰ τῶν αἰρετικῶν διατάγματι ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος Πωγωνᾶτος (668—685) παρέπεμπεν εἰς τὰ συγγράμματα τοῦ ἁγ. Κυρίλλου πρὸς ἀπόδειξιν τῆς διδασκαλίας περὶ δύο θελήσεων καὶ δύο ἐνεργειῶν ἐν Χριστῷ⁴.

Πάντες οἱ ἐφεξῆς ἀκμάσαντες ὀρθόδοξοι θεολόγοι μετὰ θαυμασμοῦ ἐξεφράζοντες περὶ τοῦ ἁγ. Κυρίλλου, καὶ ἐκ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ, ὡς ἐκ πολυχέυμονος πηγῆς, ἠρῶντο, ὡς καὶ οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ὑμνογράφοι, ὁ δὲ Ἀναστάσιος Σιναΐτης κατὰ τὸν ζ' αἰῶνα χαρακτηριστικώτατα ἀπεκάλεσεν αὐτὸν «σφραγίδα τῶν Πατέρων»⁵, διότι δι' αὐτοῦ ἐπεσφραγίσθη ἡ σειρὰ τῶν μεγάλων τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας Πατέρων καὶ Διδασκάλων. Καὶ ἵνα τοὺς λοιποὺς, κρίναντας τὸν ἁγ. Κύριλλον, παρατρέξωμεν, ὁ κριτικώτατος Μ. Φώτιος ΚΠόλεως, ἐξετάζων ἐπισταμένως τὰς συγγραφὰς αὐτοῦ, ὀρθότατα ἐχαρκτήρισεν αὐτὸν οὐ μόνον ὡς «θεῖον» καὶ «ιερόν» ἀλλὰ καὶ ὡς «μέγαν».

Ὅντως δὲ μέγας ἀνεδείχθη ὁ ἁγ. Κύριλλος Ἀλεξανδρείας καὶ ὡς ἄνθρωπος καὶ ὡς Ἱεράρχης, καὶ ὡς θεολόγος καὶ ὡς ἐκκλησιαστικὸς συγγραφεύς.

† Ο ΑΘΗΝΩΝ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

1. Ἐν τῇ Συνόδῳ ταύτῃ, ἐν ἣ κατεδικάσθησαν τὰ ὑπὲρ τοῦ Νεστορίου καὶ κατὰ τοῦ Κυρίλλου (ἀναίρεσις τῶν ἰβ' κεφαλαίων) συγγράμματα τοῦ Θεοδοῦρου, διεδόθη ἐπιστολὴ τις (M a n s i IX, 295) ἀπευθυνθεῖσα δὴθεν πρὸς τὸν Ἀντιοχείας Ἰωάννην ἢ Δόμνον ἐπὶ τῇ εἰδήσει τοῦ θανάτου τοῦ Κυρίλλου, ἐν ἣ κακῶς ἐξεφράζετο περὶ αὐτοῦ ὁ Θεοδώρητος, ὀνομάζων αὐτὸν «Φαραώ» (Πατρ. Μ. 83, 1416—40. M a n s i, V, 1024—1038). Ἡ ἐπιστολὴ ἀνεγνώσθη καὶ ἐν τῇ Ἀθηναίῃ Συνόδῳ τοῦ 449 ὀλόκληρος προκαλεῖ ὁμως ἀνεκάθεν πολλὰ σχόλια (Πρβλ. Α. d' A l é s, La lettre de Théodoret au poïnes d' Orient, ἐν τῷ περιοδ. «Ephemerides theologicae Lovanienses, VIII, 1931, σ. 418—421. Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν Ἐφέσια (431—1931) ἐκ τῆς «Θεολογίας» Ἀθηνῶν, σ. 6. 7.) ἀναμφιβόλως δὲ δὲν εἶναι γνησία, μὴ συμβιβαζομένη πρὸς τὸν εἰλικρινῆ χαρακτήρα τοῦ Θεοδοῦρου

2. M a n s i, IX, 231 ἐξ. 244—6. 255—59. 296—268. 269. 290 ἐξ. 308. 321.

3. M a n s i, XI, 211. 260 ἐξ. 409. 412. 417. 428. 429. 432.

4. M a n s i, XI, 704—708.

5. Πατρ. Μ. 89, 118.